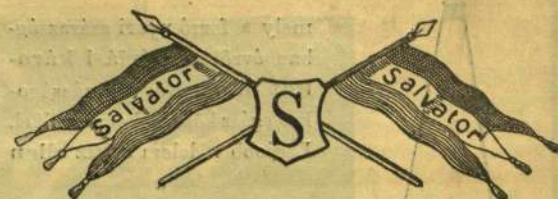
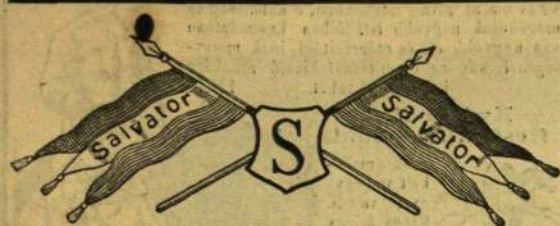

Elsőrendű gyógyviz és diätetikus ital

Vesebajoknál,
a húgyhólyag bántalmainál és köszvényénél,
a cukorbetegségnél,
az emésztési és lélegzési szervek hurutjainál
a Bór és Lithion tartalmu, vastól mentes

SALVATOR-FORRÁS

a continens legelső orvosi szaktekintélyei által kitűnő sikerrel használtatik.

Húgyhajtó hatása.

Kellemes izü.

Vasmentes.

Könnyen emészthető.

Teljesen tiszta.

Állandó összetételü.

Különösen oly egyéneknek ajánlatos, kik
ülő életmódjuk folytán
aranyeres bántalmakban,
hasi vérbőségben, máj és
veseizgalomban vagy húgy-
savas lerakódásokban,
vesehomok és vesekövek
képződésében szenvednek.

Forrásleírások és orvosi bizonyítványok, valamint elismerő
nyilatkozatok betegek köréből díjmentesen állanak rendelkezésre.

„SALVATOR“ kapható minden ásványvizkereskedőnél vagy

SCHULTES ÁGOST

Szinye-Lipóczi Salvator-forrás vállalatnál
Budapest, V. Rudolf-rakpart 8.

12084

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest IV., Egyetem-utca 4. szám.

14. SZ. 1907. (54. ÉVFOLYAM.)

HOITSY PÁL.

MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, APRILIS 7.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona.
Félévre 8 korona.
Negyedévre 4 korona.

A „Világkronika“-val
negyedévenként 80 fillérrel
több.
Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldíj is csatolandó.

RÉVAI MIKLÓS.

Halálának százéves évfordulójára.

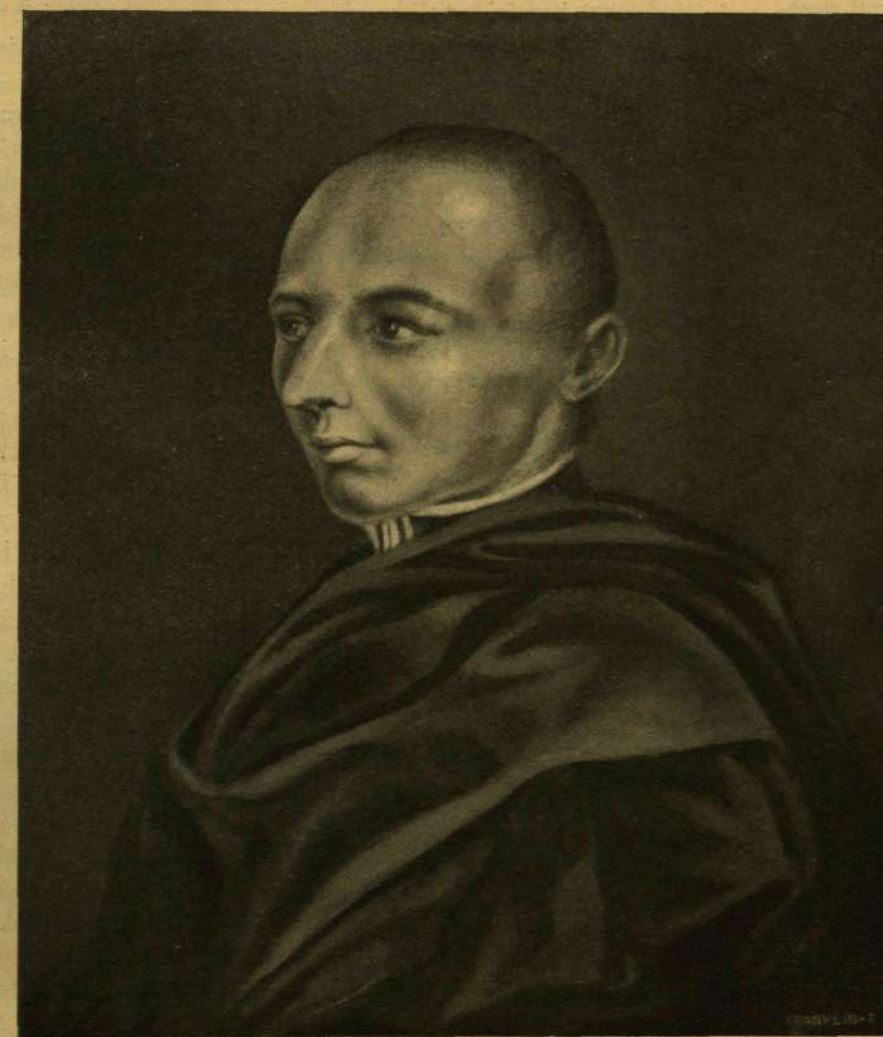
RÉVAI MIKLÓS talentumát illetőleg megvan a közvéleménynek határozott és eddig soha meg nem ingatott meggyőződése. A közfelfogást és a tudományos alapon soha czáfolásra még csak meg sem kísérelt általános vélekedést kifejezi róla ez az idézet: «Soha Magyarországon még nem jelent meg mű magyar embertől, mely eljárásában ily tudományos, eredményeiben ily módszeres, fejtegetéseiben ily örökbecsű lett volna, mint Révai e két munkája» (Antiquitates és Elaboratio Grammatica). Valóban ezt az idézetet minden fentartás és kétségeskedés nélkül leírhatjuk, mert benne nemcsak a lángelmének járó hódolat van kifejezve, hanem e munkák tudományos értékének igazi rangja és jelentősége is megállapítást nyert. Ez a rövid idézet persze nem mondatnak gyér és komprimált voltánál fogva nagyjelentőségű, hanem a nyelvtudomány terén végbement kutatások, tanulmányok és felfedezések amaz eredményei által, melyek a Révai studiumainak vizsgálatában azok értékére nézve kivétel nélkül ezt a megállapítást találták igazságosnak. Nem vitás tehát egyetlen vonatkozásban sem a Révai munkásságának korszakos értéke, nem vitásak érdemei sem és az a tulajdonsága, hogy a nagyság mindama kellei megvoltak benne, melyek nemzetek életében az egyes embert az összeség leghasznosabb kiválasztottainak táborába emelik.

Így beszél az érem egyik oldala. De érdemes megfordítani ezt az érmet, hogy tanulságul merítsük belőle a koroknak és embereknek azt a mindig meglevő önzését, mely siralmakba, nyomorba,

kimondhatatlan szenvedésbe fullasztja bele épen az olyannak életét, kinek még a következő nemzedékek is legnagyobb hálával tartoznak munkásságáért. Révai Miklós halálának századik évfordulóján egyéni sorsa, emberi viselkedésének érdekeltnek ezáltal bennünket legjobban. Kulturális jelentősége, nyelvészeti lángelméje el van ismerve, két komoly és alapossággal írott élettrajzi munka feltárja egész működését, kimagyarázatlanul hagyott ítélet vagy eldöntetlen viták tehát nem maradtak mögötte s ilyenek nem várnak megoldásra sem. Az emberről azonban érdemes tudni, hogy enél szerencsétlenebb, hányatottabb és küzdéseivel rettenetesebben megterhelt pálya alig egy-két írónak jutott osztályrészüül. A Petőfi nyomora és küzdelme színházi tréfa a fatális

szerencsétlenségeknek ama láncolatához képest, melyek a Révai léptei nyomán fakadtak. A magyar kultúra becsületét szolgálta, de ez a kultúra még csak nyugodt életet sem biztosított neki. Pénztelenség, nélkülözés, örökös szükség és szüntelen exaltáció ezek miatt való aggodalmában: így indul és így is folyik le a Révai élete. Közbe operettszerű, komikus kísérletek, — melyekre önkéntlenül könny szökken szemünkbe, — hogy változtasson okkal-móddal a túrhetetlen állapotokon. Pappból lesz újságíró, újságíróból tanár, tanárból író, közbe kosztosokat fogad, hogy jövedelmét így gyarapítsa, mikor pedig beleveszt, majorságtenyésztésre és házi kezelési gazdálkodásra veti magát, de az anyagi bajok így is nőnek, a tyúkok megdöglenek, a tojások elromlanak, az üzlet rosza

fordul, egyszóval csupa balszerencse, folytonos csalódás s tetejébe a pénznek állandó hiánya. Küzdő emberek életében ezek a szomorú jelenségek az ifjúkorral rendesen lezáródnak. Az éhező diákból szolid hivatalnok lesz, a zillált ifjú szerencsés házasság révén adósságmentes polgárrá válik, a sorsból üldözött Révainak azonban még férfikora előrehaladtott éreibe, egyetemi professzor korában is vannak olyan napjai, hogy nincs mit ennie. Horváth István kéziratban maradt naplójában találjuk 1805 április 9-éről, vagyis Révai halála előtt két évről a következő jegyzetet: «Úgy kifogyott a pénzből, hogy kínos állapotában kénytelenültem már két napig koplalni.» A három- és négykötetes tudós munkák szerzője így vegetált az irodalmi élet Mekájában, Pesten, az első és fő kulturtelepén az országnak, éhínségben, mikor vármegyei pandurok és pióca módjára élősködő üzerek vidáman néztek jövőjük elébe. Nyomorúságos helyzetéről beszél mecenásához,

A Szépművészeti Múzeumban levő metszet után
RÉVAI MIKLÓS.

Mártonfi erdélyi püspökhöz küldött levelének az a része, melyben így ír: «Valami zsidó, örmény, rácz és német pénzfosztó, vérszopó, uzsora és fősvénység lehet a magyar világon, annak lángja mind itt vagyon Pesten. Hiában adott az Isten elég nagy bőséget. Mindennek az ára éktelen nagy. Még csak kenyérből is alig lakhatik jól a szegény ember. — Hallatlan dolog! Hat öl fám 104, azaz száznégyszáz forintomba került. Bezzeg, ha fölmehtem volna a menynevei palotába, ott ingyen való fűtés mellett jól melegedném most, boszúság nélkül.» Tudni kell, hogy a ki ezeket a sorokat írja, nemcsak azért érdekes ember, hogy író, egyetemi professzor és a legkiválóbb hazafiak egyike, hanem ráadásul még tudóveszes beteg is, kinek olyan lelki hányattatások között fordulnak napjai, hogy még jómód mellett sem ígérnek számára az orvosok hosszú életet. Tudóvesze és fojtogató insége azonban mind nem elegek arra, hogy a «Magyar Haza» menedékhelyet adjon az ő munkásának. Anyit legalább, a mennyi ma törvény szerint kijár bármelyik kórházban, bármelyik tudóveszes betegnek. Sajnos, Révairól nem így vélekednek. Izgága, kötekedő, indulatos, — mondják róla, — minél fogva kezdheti elől a nyomorgást és a Mártonfihoz küldött panaszokat. 1803-ból való ez a jelentése is: «Mindenütt jól megtömték, mint a hizni való ludat. Már féltettem magamat, hogy visszajöttömben elkapnak a pesti zsidók jó husomért. De szerencsére hideglelés jött rám, s csakhamar megapadtam.» 1806-ban írott levelét nyomorúságának jelképezésére. «Koldusházi apátúr és Pusztafalvi prépost» aláírással küldi, de kiegészítő sorokat is mellékel hozzá: «Köröskörül — írja — és hegyettem a nyomorúság fellege borong még ebben a vérszopó, telhetetlen rácz, görög és zsidó városban. A télen kőszénre szorultam. Ártott gyenge egészségemnek: csakugyan fát kellett mégis vennem és mi égbekiáltó áron. — Ha jobb kenyeret akarok enni, cipőcskámnak ára fél forint; s ha jobb boroskát akarok inni, annak is fél forint az itczéje. Nem tudom mi íze lehet a borjúhúsának, oly régen nem ettem már belőle.» A panaszszavak így folynak a halála előtt való hónapokig. 1807 január 7-én, három hónappal halála előtt még egy jalkiáltást küld Mártonfihoz: «A pesti pogány fősvénység elnyeli 800 forint fizetésemet és még más 800 forintot is meghúzz rajtam, akárhol vegyem, adóssággal, koldulással, béresemunkával. Fáradozásaimban nem segít a király, nem segít a Haza. Az egészségem is teljességgel megbomlott. El kell vennem a zsidó földön.» Több panasz aztán nem jött ki belőle, mert a nyomorral való birkózásban Révai végre is letört. A legkiválóbb magyar elmék egyikének élete virágjában, alkotó ereje legjavában az volt a tragédiája, hogy nem levő borjúhúsokért, nehezen szereshető fűtőanyagért, félforintos cipőcskákért letörjön az útközépen s a még programjában levő nagyszabású munkának felét se valósította meg. Lehetetlen, hogy az ilyen ember élete és életének óriási küzdései, méltatlan sanyargatása fel ne keltse még száz év múlva is az emberek legőszintebb részvétét iránta. 1807 április 1-én halt meg Révai tuberkulózisban, vagy a hogyan akkor neveztek: «hektikai kiszáradás»-ban. Sok évi nélkülözés, rendetlen és bizonytalan élet s még utolsó hónapjaiban sem ismeretlen koplalás, sirba kergették. Milyen furesa és milyen megsegényítő azonban most, száz év múlva azzal dicsekednünk, hogy ime ez az éhhalálba kergetett zseni, a ki a tudomány dolgain kívül naiv és gyermek volt minden egyében, — kincseket érő szellemi vagyonot hagyott hátra nemzetének, mialatt őt megölte a kicsinyes idők részvétlensége és szűkkeblűsége.

KÉT ÁLOM.

Oly furesa álomom volt az éjjel...
Jó Isten, vajjon mit jelent?
Csillag csillagra hullt az égből,
Virág, lomb hervadt idelent.

S a földön a csillagsugár mind
Aranyfonállá dermedt...
Aranyfonálra fűzőgettem
Hervadt szirmot, holt levelét.

S lehullt szirmokból, levelekből
Lehullt sugárral — mily csoda
Szárnyat kötöttem ott magamnak
S dalolva szálltam rajt' tova.

S vitt szárnyam, vitt mind magasabbra,
Hogy lekem tán jobb honra lel...
Csillagra, mely le nem hanyatlik,
Hol lomb, virág nem hervad el...

S halottas ének lett dalomból,
Nagy temető volt a világ...
És minden csillag ím egy-egy sűr...
Rajt' hervadóban lomb s virág...

Tört szárnynyal s szívvel buktam én le
És ím fölébresszt édesem:
«Oly rossz álomom volt» — mondja sügva, —
«Elhagytál... Most is fáj szívem!»...

Telekes Béla.

EGY KIS DIÁKRÓL

Ha végig nézek néha magamon,
Mikor rám száll a tiszta nyugalom,
Mely fátyolát szeliden rám takarja,
Hogy meg ne lássék lelkem nagy viharja,
Önkéntelen, félíg mosolygva kérdeim,
Dy csendes volt-e eddig is az életem?
Egyszer csak lelkem messze multba téved,
Leráz magáról vagy tíz súlyos évet,
Úgy elfeled téged, zajos világ
S előttem áll egy boldog, kis diák!

E kis diák bizalmas környezetben
Vidám gyerek, de szótlan és ügyetlen,
Ha körülötte sok az idegen.
Minthogyha félne lelke mélyiben,
Hogy azok a rossz emberek kilopják
Ifjú szívének minden drága titkát.
Pedig sok volt, mit félve, félve zárt ott,
Ábrándokból egy csodaszép világot.
Ezért szeret maradni egyedül,
Mert akkor tüstént oda menekül,
Hol minden jó, szent, minden tiszta, szép.
Oly fényesség, gyönyörű és kép
Hogy most, midőn emléken felidézte,
Itt áll bővíve, itt áll megőrzve,
Megesuklik hangja, karjait kitarja
S könnytől nedves lesz két szeme pillája!

Tovább, ha nézem ezt a kis diákot,
Rajt' érdekelt nem oly sokat talállok.
Azt, hogy félénk, érzékeny, szótalan,
Legtöbb dologba kemény feje van.
Ki őt megbántja, annak megbocsát,
De ritkán kéri más bocsánatát.
Barátságból sok mindent tenni kész,
Ha nincs forintja, jó a garas is,
Van benne szenvedély, túláradó,
De kívülről ez ritkán látható.
Csak szeme villog, tűzben ég az arca,
Nagyot nyel — aztán meg van víva harca.
Hazudni nem tud, hogyha néha fullent,
— Ilyen hibától már ma melyikünk ment?
Leolvassátok ezt vonásiról
Zavarba jön, fejbubájig pirul!

Nem mondhatnám, hogy túl sokat tanul,
Inkább csak olvas szakadatlanul,
Teméntelen, mit összeirogat,
Legtöbbnyire szerelmi dalokat.
De ezeket nem látja senkiesem,
Magának írja titkon, csendesen.
Rózsás szalmakalapos ideálja,
Kinek az első versfűzért ajánlja,
Ha rámosolyg — azt is csak szánalomból.
S ő erre mégis szerelmessel gondol,
Mely gyenge rimben szívéből fakad,
Hisz álmodozni róla csak szabad?!

S a mint az évek szállnak, egyre szállnak,
Fogy ideje a boldog álmodásnak,
Ábrándvilág lidércutáze helyett,
A munkás nap ad tiszta meleget.
S a mint körötte lüktet a világ,
Átalakul a régi kis diák.
De hogyha néha, mikor maga van,
Lelkébe néz s vizsgálja szótalan,
A míg magának tükröt tartogat
Úgy érezi, nem változott sokat.
És rossz néven ne vegye senki néki,
Csak neve más, ő még ma is a régi.

Miklós Elemér.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés.

(Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Máskülönb minden rütsága mellett csupa chic volt a kutyafejű hercegnő, csupa kellem, csupa ruganyosság, minden szavánál minden arcizma mozgott s mosolyánál szinté megvilágosodott, mint a napfényvel előtört tájak. Még az apró fülei is beszélni látszottak.

Végighallgatván Pál urat, kicsiny fekete szemei ugráltak az élvezettől.

— A vadászt ismerem, de a vadat nem, — mondá szaporán, aztán szétnézvé a teremben, odaintette Ferit, a ki valami albumokban lapozgatott. — Végeztünk. Jó helyre fordult. A dolog meglesz. Most hagyjon beszélni a fiúval. Gyere, gyere te pernahajder. Hát csakugyan igaz, a mit az apád beszélt?

— Attól függ, mit beszélt.
— Hogy szeretnél megházasodni.
— Ha ugyanis hozzám jönne valaki, — felelte Feri könnyedén.

— Tudod-e a persa közmondást, hogy a ki háborúba megy, imádkozzék egyszer, a ki tengetre száll, imádkozzék kétszer, a ki házassodik, imádkozzék háromszor. Hát imádkoztál te már háromszor?

— Még annyira nem jutottam, kedves tanti.
— No hát jó lesz legalább egyszer imádkoznod. — ötször hadd imádkozzék a jövődöbelid. Nem tudom, elég lesz-e neki?
— Atyám tehát közbejárt Málé néninél?
— Atyád ismeri az illetékeségi helyeket.
— Megnevezte az illetőt?
— Természetesen. Csak a legnagyobb bizalom vezet czélhoz. És a legnagyobb óvatosság. Mert jegyezd meg magadnak, hogy úgynevezett tapasztalatlan lányok nincsenek, csak a meddig nem szerelmesek. A róka is tud valamit, de a szerelmes leány többet tud.

— Hiszen az a baj, hogy nem szerelmes. Még nem is ismer.

— Ez csak előny, mert így még semmi sincs elrontva. Úgy hallom, te is csak ma láttad először. Tetszik?

Feri úr vállalt vont.
— Hát úgy, úgy.
— És mi lesz a jutalmam, ha révbe segítlek? — kérdezte inceselkedőn.
— Egy másza bonbon.

— Top. A mi madarunk lesz ő, ne félj, — ha csak nincs már másnak a lépén. Mert egyelőre semmit sem tudok. Magát a kisasszonyt sem ismerem. Mindössze is csak két év óta laknak itt s nem a mi fajtánkbéliek. Hallottam egyet-mást Tóthék felől, de nem érdekelt az anyag. Hát várj egy kicsit, egy-két napot, míg a titkos detektívjeim meghozzák a kockákat, a melyekből kirakom az utadat. Mert tudod meg, hogy vannak olyan koboldjaim, a kik kuleslyukon, ablakhasadékon mindenüvé szétszállnak, a hova én küldöm és meghoznak mindent, a mit én akarok. No ne bámúlj úgy rám, nem vagyok én varázsló boszorkány, ha-

nem ismerem az életet s ez az egész. Tudod mit, gyere el vasárnap hozzánk Voglányra, megcsináljuk az alaptervet, de ügyelj magadra, hogy addig ne találkozz valahogy a leánynyal. Ebédre gyere.

— Csókolom a kezecskéit...

Voglány mintegy három-négy kilométernyire fekszik Bontóvártól, egy szelid gesztenye-erdő aljában. Labikán birtok, melyet Labikán László halála után felerészben Noszty Pál örökölt, felerészben Homlódyné. Homlódó megvette a Noszty-részt, kiparcellázta a földek és rétek kétharmadát a parasztok közt, a mivel meglehetősen talpra állította magát s azonfelül megmaradt neki tisztán egy pár száz hold és a csinos kis várac, bástyákkal, tornyokkal, egész középkorias pompájában. Még felvonóhidja is volt s a kapu fölötti bástyáról két muskétás ágyú bámult le kevélyen a tágas fensíkra, melyet az ezüst Gyik szelt ketté. Az inenső részen a tatár falvak lapultak meg, a kéklő domb alatt, Mezernye nevű városkával, melynek bádog tornyai messze csillogtak napfényes időben. Mezernyét Tatár fővárosnak neveztek maguk közt a tatár községek, melyeknek tatár lakói IV. Béla visszatérése után meghódoltak a királynak és itt maradtak. Tényleg, Mezernye egészen a tatárokból élt, a boltokban a nekik való különleges kelméket árulták, a eszmiadiák, szabók az ő ízlésük szerint varrták portékáikat, a szűrszabók nem tulipánokat himezték a szűreikre, hanem pelikán madarakat. Szóval a tatár divat és kedvtelések szerint igazodott a tatár emporium, Mezernye, hol még a házaknak is olyan különös formájuk volt, mint a kalmuk vagy cserkesz kunyhóknak. Túl a Gyikon két fátyolszövet úszkált a levegőben. Ott már a vasút megy s elbujik a hegyek közé. Az a veres torony balra a szét-szort házakkal köröskörül Alsó-Rekettys, a Tóth Mihály úr birtoka, mögötte az erdőség tele van szarvassal, vaddisznóval, a megyebeli vadászok erről az erdőről álmodoznak.

Mindezeket a kocsis mellett ülő hajdu magyarázta el, midőn következő vasárnap a főispán négy lova röpitte Noszty Ferit Voglány felé az országúton, mely hálá Mac Ádámnak és a hajdani viceispánok szeretőinek, kik mind ezen a vidéken laktak, olyan sima volt és olyan kemény, mint egy biliárd-asztal. A főispán krapetzki kocsisa nem tudta az utat, Feri úr se, mert gyerekkora óta a fővárosban nevedett, azért hozták magukkal az öreg hajdút, ki egyet-mást megmagyarázott, ha kérdezték.

Különbön szűk szarv volt és különös szempontokból fogta fel az anyatermeszetet. Egyszer-mászor élénken kiáltott fel:
— De jó volna itt szalonnát sütni.
Rendesen valami liget vagy lombos vadkörtefa volt ilyen helyen. Aztán még szebb helyek következtek, előbukkant a kis Kapornok, egy kis gilisza folyócska, mely a Gyikba siet; himes pázsit terült el a Kapornok partján, fűzesek, csalikot, az öreg nekilekesegett, majdnem fölzsizszent:

— Ejnye, ezt az Isten is szalonnasütésre teremtette.

Úgy látszik, előtte az egész világ összes viszonylataiban csak úgy jelentkezett, mint szalonnasütésre alkalmas vagy nem alkalmas hely.

Homlódyné szívélyesen fogadta unokaöcsését, ki hódolatteljesen nyújtott át neki egy kökörcsint, az őz utolsó virágát, melyet az úton szakkittatótt a hajduval, egy pompás, szalonnasütésre alkalmas fenyes alján.

— Ne mondja, hogy üres kézzel jöttem.

— Jó tettért jót várj, — mosolygott Hom-

GRÓF RHÉDEY LAJOSNÉ, AZ UTOLSÓ RHÉDEY GRÓF ÖZVEGYE.

lódyné. — Kész a terv. Hanem előbb ebédeljünk meg.

Nem volt más vendég a háznál, csak négyen ültek az asztalnál és a két Homlódó-fiú, mind a kettő tíz éves, mert ikrek, mind a kettő vásott kölyök, a kik minduntalan összeverekedtek az asztalnál. Odakünn is örökre azt tették a parasztyerekekkel. Szülőik nem tartottak mellettük nevelőt, hanem egy állandó sebeszt, Skultényi urat, a ki az asztal végén ült köztük és állandóan kezelte őket. Rendszerint húsz-huszonkét tapasz és kötés volt egyik-egyik úrnin. Igazi tatár vér, — szokta mondani Homlódyné, — nézze meg a fejüket, olyanok, mint a mopszoké vagy a Bismareké, valóságos kutya-fejek. Micsoda katonák lesznek ezekből, ha ugyan meg nem ölik magukat nagykorúságuk elérkezével, a fölötti versengésben, hogy melyikük az öregebb, melyiket illeti a chánok pescséje. A szülőknél sok gondot szerzett az erre való gondolat, míg végre rendesen abban nyugodtak meg: «Ej, hát legrosszabb esetben kockáztat vetnek rá.»

Ebéd után Homlódó visszavonult szundikálni, Laci, Gyuri kimentek a sebeszszerrel a falubeli kutyákat inzultálni paritáikból, Málé neni pedig karját nyújtotta Ferinek és bevonultak a dohányszóba, a hol Málé neni maga is rágyújtott egy csibukra.

No hát utána jártam a dolgoznak, Fintyi Fintyi, hanem nyomkodd meg csak egy kicsit a taplómat. És most már figyelj ide, megcsinálom neked a diagnózist, azután megadom a receptet.

— Csupa fül vagyok, kedves Málé neni.
— Minden oldalról téjékoztattam magamat és körülbelül mindent tudok, a mire az ostromhoz az első sakkhúzásoknál szükségünk van. Tóth Mihály maga egy becsületes, egyenes, egészséges észjárású plebejus, rettenetes hideg józanságával egy olyan bástya, hogy ezen a réven nincs mit keresnünk. Erős fal, a min könnyen betörök az ember feje. Hanem az asszony egy pozsonyi kékfestő lánya, valami Kohlbrunn Franciska, hiú, rangvágyó, kapaszkodni s erető asszony. A mellett nagy liba s majomszeretettel csügg az egyetlen leányán.

Van benne a parvenu göggyéből is egy csipetnyi. Egészen a mi terveinkhez való asszony. A szilárd bástya mellett egy papendekli fal. Ezt ott és akkor lehet behorpasztani, a hol és a mikor jól esik az embernek. De nem is kell behorpasztani. Magától nyilik, mindenféle kulesra.

No most menjünk át «ő rá». Te Feri! Te elpirultál!...

— Nem, nem. Csak a cigarettám füstjét nyeltem el.

— No no. Hát a mi a leányt illeti, az egy kellemetes teremtés, szerény és természetes. Nagy műveltséget kapott, de mégse kékharsnya. A ruháit Párisból, Worthtól hozták a szülei, mégse játssza az úgynevezett paraszt-komteszt. Hanem úgy látszik, szentimentális egy kicsit. Sok német regényt szitt föl magába. Mindenáron azt akarja, hogy őt magáért rajongják körül az udvarlók. Hiszen nem mondom, hogy ez lehetetlenség volna, mert elég csinos kis fruska. Én még ugyan nem láttam, de szavahihető emberek mondják. Hát jól van, adjon valamit magára, de ne kívánon lehetetlenséget az emberektől. A nagy vagyon fogalma ez egyszer kétségtelenül elválaszthatlan a személyétől, azon nem lehet segíteni. Ha az embernek például szép szeme és egyszersmind szép homloka van, nem követelheti imádójától: «te csak a homlokomért szeress», mert az talán maga sincs tisztában, miért szereti. A szép arc nagy segítség az alaknak, mint a hogy a szép alak is segítségére rohan az arcnak és mindkettőnek nagy segítése a Worth-ruha, vagyis a mi ezzel összefügg, a pénzes láda. Ezek a kölcsönös egymásra való hatások kitánuulmányozhatlanok. Az, a ki el van bővíve, maga sem tudja, honnan szedte fel a benyomásokat, melyekből valóságos diessugarakat fon imádjottja feje körül. Egy herezegődi korona a szeplőket is megszépíti, de egy hajkorona is. A szegénység eltűnik, mint a kámför, két égő szem tekintetében. Szóval csodák vannak itt. De mit magyarázom én ezt neked, a ki már úgyis mindenféle zsírral meg vagy kenve.

— Higgye meg, sokat tanulok, Málé neni.

— Nos hát Tóth Marinak van egy habókja, Fintyi Fintyi, a miről már az uram is beszélt neked. Minden udvarlójára gyanakszik, hogy a pénzeért dongja körül. Innen a sok kosár osztogatása. Mondják, hogy már nyolcz kérőnek adta ki az utat. Kétségtelen, hogy erre nem hiányzik az ok, mert a hány «végzett» gavalér van a körülvekvő megyékben, az mind szerencsét próbál Tóthéknál. A gazdag lányának híre van mindenfelé. Jönnék a nyalka uracsok, mint a darazsak a mézre. Tudod, az «utolsó mozdulat». Mikor az emberek a mozduló földet akarják megállítani. Még Sárosmegyéből is próbálkoznak. Mindig tele van a porta. Sajtáryné komaasszonyom beszéli, hogy ott reggeltől estig sütnék-főznek, habot vernek, mákot törnek, az egyik kocsi be, a másik ki. Tóthné asszonyom oda van a nagy boldogságtól, az úr egy kicsit sokalja és néha boszankodik, de a kisasszony maga teljesen megcsömörlött a bókólovagoktól s olyan hideg irántok, mint a jégcsap. Sőt most már, a mi nem csoda, beteges mániája, hogy csakis a hozományára vadásznak. Ez volna tehát az ügy állása magánál a leánynál.

— Biz' az nem valami biztató. — mondá Feri úr savanyú hangulatba esve.
(Folytatása következik.)

AZ UTOLSÓ RHÉDEY GRÓFNÉ.

Az egykor nagy szerepet játszott, ideig-óráig fejedelemséget is viselt Rhédey grófi család fiágán már régebben kihalt. Utolsó férifirja gróf Rhédey Lajos volt, a ki tizennyolcz évvel ezelőtt halt meg. Most utána halt meg özvegye, született kézdiszentléleki Koszma Ida is 68 éves korában s ezzel a családnak, melyhez a magyar s főleg az erdélyi történet sok nevezetes emléke fűződik, a neve is eltűnik jelen életünkben. A csa-

Koszol Jenő: A kútnál.

lád egy ágában szoros rokonságban volt az angol uralkodóházzal is: egyik tagja, az 1841-ben elhunyt Rhédey Claudine grófnő révén, a kinek Sándor württembergi herceggel kötött házasságából származott az angol Teck hercegi család, melynek egyik női sarja, Mary hercegnő a walesi herceg neje s így egykor angol királynő lesz; utódainak, a jövőben angol királyoknak ereiben pedig magyar vér is fog csörgedezni.

A most elhunyt Rhédey grófnő Erdélyben, Udvarhelymegyében töltötte élete legnagyobb részét, s jótékonyága, nagy műveltsége révén általános tiszteletben részesült. Gyermekai nem maradtak; halálát egyetlen nővére, gróf Vay Ábrahámné született Kosza Katalin s kiterjedt rokonság gyászolja.

BAMBUAN KATASZTRÓFÁJA.

Elbeszélés.

Írta Cholnoky Viktor.

Trivulzio keresztbe vetette az ijesztően hosszú és vékony két póklábát, a jobb könyökére dőlt és az orosz bombákról kezdett velem beszélgetni. Illetve nem beszélgetni, mert engemet tisztán a néha-néha közbe-hömmögés terére szorított, hanem előadást tartani. Egyáltalán Trivulzio a legkellemesebb beszélgetőtárs volt, mert ha egyszer — úgy a harmadik pohár dalmatino után, — megindult a szava árja, felmentette a partnerét a beszédnek nemesak a kötelessége, hanem a lehetősége alól is. Trivulziót Amanchich Trivulzionak hívták, dalmata volt és a képén, de a teste minden részén ott viselte öt világrésznek és minden óceánnak a viharverését. A hely pedig, a hol vele találkoznunk szoktam, a fumei Ganila egyik osztériája volt. Pompás hely. Egyetlen szobából álló és egyetlen üvegajtótól világított csapszék a konyha mellett, benne egyetlen x-lábú nyersfa asztal, mert több nem is fért volna el. A belépő idegent bizonyára leütötte volna lábáról a konyhában sűrű olaj avas szaga, ha neki nem támaszkodhatott volna a halbűznek. De a vero, a gaz, csalfa dalmatino olyan volt, hogy Trivulzio is, én is csaknem minden nap elmentünk érte. A dalmatinón kívül még három dolgot szeretek nagyon: a hazug embert, aztán nagyokat hallgatni, meg azt, ha ebben a nyomorúságos világban megoszthatom valakivel a falatomat, meg a kortyomat, mert velem soha nem osztotta meg senki.

Trivulzio egy évvel azelőtt még valami exotikus szigeten, a hova hihetetlen kalandok után jutott, császár volt, de annyira brutalizálta az alattvalóit, ezeket a szegény melanéziaikat, hogy palotaforradalom, helyesebben dorong-kunyhó-forradalom tört ki, a mely elől Amanchich elmenekült és még hihetlenebb kalandok

után Fiumében mint a dohányváltás napidijasa feneklett meg. Unikum számába menő keveréke volt a cinizmusnak és a naivitásnak. A sors, a mely körülkergette az egész földgömbön és az eseményekből harlekinruhát varrt rá, cinikussá tette annyira, hogy a végtelenségig mert hazudni, de alapszámban véve mégis annyira becsületes, jólelkű számár volt, hogy a naivságát nem tudta róla lemosni sem az óceán sós vize, sem a saját veritékének még sósabb szakadása. Hítte maga is szentül, a mit hazudott. És az ilyen hazugságok nagyon szimpatikusak. Mert az alaptények, a melyeket elmondanak, mind igazak, csak a színeket hazudják rájuk, tehát mulatságosak, tehát költők.

Trivulzio a baltenyere hátuljával lesodorta bajuszáról a fekete bor odaragadt cseppjeit és mint mondtam, az orosz bombákról beszélt. Véghetetlen megvetéssel.

— Nagy tévedés, ha azt hiszi, — mondta, nem annyira velem, mint inkább önmagával disputálva, — hogy ezek a tífiszi kis töltött burgonyák, meg azok a novgorodi szardíniás skatulyák komoly ügyek. Miért? Mert egypár év, az év végű tábornok, vagy kormányzó a levegőbe repül tőlük? Ugyan hagyja el!

En ugyan már rég elhagytam, sőt el sem kezdtem, de azért csak bölintottam a fejemmel, hogy még jobban el fogom hagyni, Trivulzio pedig folytatta:

— Hagyja el. Gyerekségek. A mikor Liliokalaninak, a havai királynénak a megbízott miniszterezidenseként voltam Tombuktuban, Uganga császár udvaránál, akkor történt, hogy a rizsvágás ünnepén a díszfelvonulás alatt egy elkeseredett szerecsen alattvaló kókuszdiót vágott a császár fejéhez. De nem afféle közönséges kókuszdiót, hanem ekkorát, ni. És tudja mi történt? A császár szörnyet halt, sőt, — tette hozzá, miközben keskeny ajka szatirikus mosolygásra kunkorodott, — a hogy maguk magyar újságírók mondanák és innak: tüstént szörnyet halt! Ez csak nagyobb vicce, mint holmi moszkvai bomba; nem igaz?

Edvi Illés Aladár: Paraszt-udvar.

MAGYAR FESTŐMŰVÉSEK VÍZFESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSA A KÖNYVES KÁLMÁN SZALONJÁBAN.

Ráhagytam, hogy igaz, ő pedig vérszemét kapva az én kitűnő hallgatóképességetemtől, meg az egyre fokozódó dalmatino-mennyiségtől, így folytatta:

— Bomba? Nekem beszélnek bombáról ezek a nyomorult pápaszemes forradalmárok, az emberirtásnak ezek a könyvmolyai? Nekem, a ki ott ültem a Pacific-vasutnak azon a híres 200HP-es mozdonyán, a melyeknek a kazánja Utah mellett felrobbant! Tudja, hogy akkor tizenhét álló másodpercig lebegtem a levegőben? És csak az mentette meg az életemet, hogy véletlenül éppen a Sóstóba pottyantam bele. Ne beszéljenek nekem bombákról!

En nem is beszéltem, hanem rendeltem még egy fél liter bort, mert tudtam, hogy most fog jönni a nagy dolog. Trivulzio felszeme — a másik üvegből volt, — vadul villogott; az öklével nagyot csapott az asztalra. Aztán egyszerre elszelídült a tekintete, mint rendesen, a mikor mesélni kezdett. A hangja is mássá vált, szinte lírikusnak mondhatnám, ha ott nem esengett volna benne a világ jókedvű félvállról vevésének az állandó mellézköngéje. Azt hiszem, ez az igazi kalandor-hang.

— Corpo di Bacco, akár hiszi, akár nem, én láttam a világ legnagyobb robbanását, a melyet emberi kéz gyújtott. Hm. Az már eset volt. Hallgassa csak meg. Vagy nyolc éve, igen, annyi, én Aucklandből, a hol virágzó eukaliptusz-level-üzlettem volt, el akartam utazni. Őszintén mondván, meg akartam szökni. Tudja, a hitelezők... Felmentem az éppen induló

Tull Ödön: Pihenő.

Undi S. Mariska: Gorbói cigánytanya.

„Zealand” fedélzetére és csak úgy véletlenül ott ragadtam. Utazott már jutás szákok között? Nem? Ne, ne is utazzék, mert a jutának úgy tömegben nagyon rossz szaga van. De jutta oda, Ombaynél felfedezték, hogy a hajón vagyok és kitétek a szűrőmet. Egy penny, egy milreis, mi több, egy maravédi nélkül álltam a világon.

Trivulzio itt véghetetlenül elkezdte vakarni a fejét, mintha most volna a fentebb vázolt kényes helyzetben, de azután eszébe jutott, hogy ha maravédi nincs is, van dalmatino, hörpentett egyet és folytatta:

— Mit szaporítsam a szót, a dolog vége az lett, hogy valahogyan mégis elvergődtem Celebesre és ott egy nyomorult nádfaluban össetalálkoztam egy angollal, meg egy fiatal hollandussal. Szakasztott az én esetem volt mindkettőjük esete, természetes tehát, hogy hamar összeismerkedtünk és a hármunk nyomorúságát összetéve, kitaláltuk a módját, hogy hogyan vergődhetünk tovább. Qui nasce rotondo, non muore quadro, a ki kereknek születik, nem hal meg négyzetlegesen és mi két hét múlva már egy csinos kis karesú vitorlásnak, három jó Winchesternek, négyszáz golyónak, de főképpen... főképpen másfél mázsa puskapornak voltunk a feltétlen és korlátlan urai. Ne kérdezze, hogyan szereztük, a hollandi gyarmatkormány eleget kérdezte és mégsem kapott rá máig sem feleletet.

No... mindez meglelt volna, sőt egy kis kétszersültünk, meg egy kevés rumunk is volt hozzá és mi elindultunk neki a szabad tengernek. Azaz hogy, a manót van ott szabad ten-

Kézdi Kovács László: Falu-égés.

MAGYAR FESTŐMŰVÉSEK VÍZFESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSA A KÖNYVES KÁLMÁN SZALONJÁBAN.

ger! Úgy nyüzsgött ott a sziget, mintha az óceán nagy rétestésztájába bőkezű szakácsné szórta volna a mazsolaszőlőt. Mi délnyugat felé indultunk el, de útközben az a szerencsétlenségünk történt, hogy elfogyott az édesvizünk. Semmiféle pápua isten nem veheti tehát rossz néven tőlünk, hogy útközben megállítottunk egy nálunk jóval nagyobb vitorlást és a Winchesterekre támaszkodva vizet kértünk tőlük. Bitang, önző angolok voltak, nem akartak adni, tehát kénytelenek voltunk őket fejbe veregetni egy kicsit. És tudja-e, hogy ez olyan sport, a mihez roppant gyorsan hozzá szokik az ember? Először csak vizet kéregettünk, azután, hogy elfogyott a rumunk, azt is, majd meg kétszersültet, de nem zártunk el az elől sem, ha készpénzt kaptunk. Hanem mondhatom magának, hogy mindig szépen, illedelmesen, összetett Winchesterrel kértük, a mit kaptunk. Nem voltak éppen kalózok, csak afféle tengeri szegénylegények.

Volt már Portugáliában? Ismeri a portugálokat? No, mondhatom, nem vesztett velük so-

Szentmayer Benő fényképe.

GEYER STEFI HEGEDŰS MŰVÉSZNŐ.

kat. Komisz nép. Valahol a Timor-sziget környékén koldulgattunk, a mikor egyszerre csak a hírt kaptuk, hogy a sziget portugál kormányzója hadihajót küld ellenünk, — megirigyelték a kis kenyérkeresetünket.

A hajónk kitűnő járásu volt, olyan karesu, mint az albátrosz melle, az angol pedig, névszerint Burton, elsőrendű vitorlamester. Iszkódunk a portugál sziget partjaitól és így jutotunk el arra a vidékre, a mely az Arafura-tenger meg a Banda-tenger közé esik. Mondhatom magának, szép kis vidék. Egy millió apró sziget és minden szigeten egy-egy tűzhányó hegy. És a tűzhányók mind dübörögnek, forrnak, zakatolnak.

A portugál hadihajó itt is a nyomunkra talált és szigetről-szigetre kérdészködve, egyszerre csak ott volt a nyakunkon. Egy egészen kicsiny, majdnem puszta egyetlen vulkánból álló sziget, Bambuan mellett tűnt fel először a mi szemünk határán. Jó, testes czirkáló lehetett, a hogy néztük, vagy tizenégy ágyúval. Mi eleinte kitűnően szél alatt voltunk, de a gőz tüdye mégis csak jobban bírja, mint a vitorla szárnya, — kezdtek beérni bennünket.

Már most tudnia kell, hogy milyen Bambuan szigete, illetve, hogy milyen volt. Csupa kiálló szirt, magas lávafalakról védett apró öblök, középen pedig a dübörgő, ingerült, füsttel és tűzzel koronázott vulkán. A sziget lakatlan volt, de még a tenger is remegett alattunk, a mikor a partjaihoz értünk.

Hát ezek körül a partok körül kezdődött el a halálos hajsz. A portugál mind jobban a nyakunkban volt, de Burton ügyesen tudott bujkálni a sziklák között, a hol a mélyen járó czirkáló csak kacszáni, kerülgetni tudott. Vagy félíg megkerültük úgy már rókaúttal a szigetet, a mikor Burton egyszer csak hátrahatólta fején a sípkát, megtörülte az izzadó homlokát s dörögve mondta:

— Hiábavaló a dolog. Másfél óra múlva utolérnek, lefűlelnek bennünket. A szél is csökkenik, — egy óra múlva.

Kellemetlen halálmenet árboczfára felakasztva lögni, azért az első perczben mind a hárman a puskaporra gondoltunk, a mely kicsiny hordóban ott volt a hajó fenekén. Inkább röpjünk, mint lögünk. Nem voltak életben legjobb pillanatai ezek az esztendő, a mikor egyszerre megszólalt a halálos hallgatásból Van Rooten, a hollandus. Keserűt köpött a kurta pipájából, aztán azt mondta Burtonnak:

— Biztos vagy benne, hogy egy óra hosszáig még nem érnek el bennünket?

— Aoh, — mondta az igent Burton.

— Akkor kiszállunk, — parancsolta Van Rooten, a kinek a kevésszavúsága miatt bizonyos tekintélye volt közöttünk.

Ugy is lett. Egy keskeny, szűk, sziklaktól

védett öbölben partot értünk. Ekkor már egészen a hollandus parancsolt.

— Burton, itt maradsz vitorla alatt a hajón, Trivulzio, te pedig hozod a kisebbik puskaporos hordót. Félmászt elbirs?

Intettem, hogy el és felkapva a hordót, elindultunk. Akár hiszi, akár nem hiszi, egyenesen a pokolba mentünk. A vulkanikus föld szakadatlanul reszketett a lábunk alatt, a dübörgés a sziget mélyéből szünettelen volt, fölülről, a tűzhányó füstkoronájából halk hamueső permetezett ránk. Hegynek mentünk fölfelé. Egyszerre elkezdett a lábam alatt forró lenni a sziklatalaj.

— Még följebb! — intett Van Rooten.

Végre egy szikladöbözöz érkezünk, a hol széles, mély hasadéka volt a hegnek. Ott elvette tőlem a hollandus a hordót, jól beleekelte egy csaknem forróan meleg lávahasadéka és hosszú kanócot véve elő a zsebéből, beütötte a revolvere agyával a hordó fenekét. Elhelyezte benne a kanócot, lehetett vagy másfél méter hosszú, aztán azt mondta:

— Most szaladjunk, — de előbb a pipájából tüzet adott a kanócnak.

Elkezdünk szaladni és a fölfelé talán husz perczes utat lefelé öt percz alatt tettük meg. Ott voltunk a hajón és a másik hajó ott volt a nyakunkon.

— Félóra, — dörmögte Burton.

— Menj tovább a sziget partján, — parancsolta a hollandus.

És a szakadatlanul reszkető föld, a nem víztermészet szerinti ingó tenger kísértetei között elindultunk. Az ég fekete volt a füsttől, az én lelkem a félelemtől. A nagy hajó pedig mind jobban kiválva a távolság és a vulkánhamu ködéből. Van Rooten az óráját nézte, úgy mondta Burtonnak:

— Most hagyd el a partot és fordulj Flores felé.

Kiszaladtunk az öbölből, tudja Isten hanyadikból és neki a nagy tengernek. De abban a pillanatban felfedezett bennünket a portugál és láttuk, a mint fölgomolyodik a fehér füst a hajója oldalán. Ránk löttek. De sem a golyó, sem a pukkanás hangja még nem érkezett el hozzánk, a mikor egyszerre a föld fölrohant az égre. A kanócz ott fenn a hegyoldalon beleégett a puskaporba, a szikla mélye megnyílt és az édes tenger vizét a robbanás retentő hasadéka át ráeresztette a vulkán megnyílt tűzoldalára.

Csak annyit látunk még, hogy a tűzhányó lávatoronja meginog, a kup egyszerre ketté válik és a hirtelen gőzzé vált tengervíz irtózatos feszítőereje kettészakítja az egész szigetet. Jobbra és balra szakadva, belebókolt Bambuan szigete a tengerbe. És akkor a tenger visszafelt és ez a felelet Neptun és Vulkan egyessült ostroma volt az ég ellen.

— A portugálok! — ordította Burton.

— Röpjünk! — üvöltötte vissza neki a kaktizmatikus hangtombolásban Van Rooten.

Akkor azután először a felhőkig csapódtunk, mert utolért bennünket a nagy hullám, majd meg a korallok közé süllyedtünk alá a tenger hanyódása rettenetes völgyében. Nem hiszi, de ennek a világpusztulásnak a közepén, az égtől pokolig dobált hajóban egyszerre az az érzés fogott el, hogy az anyám ringat, hogy a tengerhordulás böcsődal, hogy az alahulló, tűzfényben égő és tapadó göztől sístergő sziklaóriások játékkövek. Abban a halálos pillanatban gyermekké lettem újra s nézre, signore, egészen bizonyosan megéreztem, hogy az ember épen annyit ér, a mikor már a koporsójához van közel, mint a mikor még a böcsőjéhez van közel.

Ez volt az utolsó gondolatom, aztán elájultam, mert a mellemre, a szemem közé is esett ki nem mondható erővel a sósvíz.

A mikor feleltem, kék eget és hajóorvos egyenruhát láttam magam fölött. Német hajón voltunk, az szedett föl bennünket, döglöttet valahol Arafurt körül, a meddig elvert bennünket a víz. A szomszéd ágyban Burton feküdt. Tőle kérdeztem:

— Hol van Van Rooten?

Burton nyugodtan mutatott fölfelé:

— Ott fenn; a hullám felsodorta a hajóról és még nem esett vissza.

Trivulzio itt elhallgatott és kérdően nézett rám. «Ugy-e érdekes volt, ugy-e megér még egy pohár dalmatinót?» — látszott az arcán. De én vízszintes kémozdulattal jeleztem, hogy mára elég, aztán hazamentünk.

A MARS BOLYGO LEGÚJABB TÉRKÉPE.

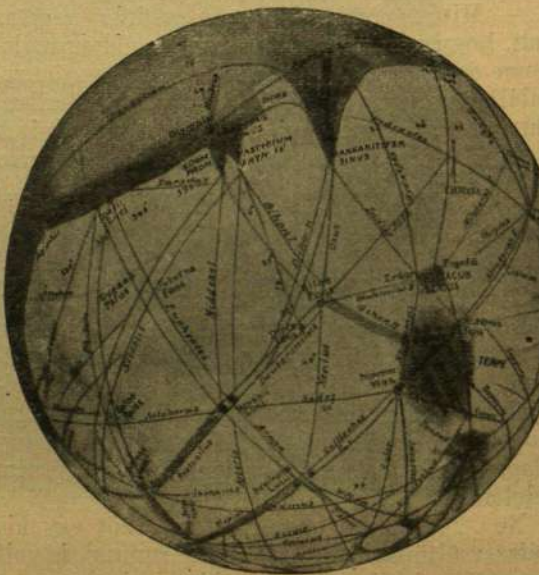
Az összes égitestek közül újabb időben egyet se vizsgáltak akkora szorgalommal a csillagászok, mint a Mars bolygót. Oka abban van, mert ez leghasonlóbb a mi földünkhöz, a rajta levő természeti viszonyok is sokban egyezők a mi földünknek viszonyaihoz, a mellett pedig egy más körülmény is izgatta a szellemeket. A Mars ugyanis az az égitest, a melynek viszonyai között legkönnyebben folytathatna életet olyforma szerves lény, mint a minők mi vagyunk s megvan minden természeti lehetősége annak, hogy a bolygó felületén hozzánk hasonló értelemmel felruházott lények élhessenek. A tudósok egy részét biztatta az a remény, hogy talán ily értelmes lények kezemunkájának a nyomát is elárulja valamely tünemény.

A mostani legtekélyesebb műszerek azonban még mindig oly durvák, hogy csak a legkritikább esetben s a legkedvezőbb viszonyok között mutatják meg a szomszédos bolygónak egy-egy részletét. Csakis olyan csillagvizsgáló intézetek, melyeknek légköre tiszta, por- és füstmentes s melyeknek a legtekélyesebb eszközök állanak rendelkezésükre, remélhetik, hogy kedvező viszonyok között megláthatják a Mars felületének alkattát. Ilyen kedvező viszonyok voltak 1903-ban, midőn a Mars pályájának azon a részén haladt, a mely legközelebb esik a földhöz. A nagy amerikai csillagvizsgáló intézetek szorgalmasan felhasználták ezt az időt s nem csak észleleteket tettek, de hűen le is rajzolták mind azt, a mit láttak és észrevettek. Az amerikai tudósok között is kitűnt Lowell csillagász, a ki Flagstaff-ban Arizona államban külön csillagvizsgáló intézetet állított fel egyenesen azzal a czélzattal, hogy a Mars bolygót minél behatóbban vizsgálhassa.

Az ő fáradsáthatatlan munkájának köszönhetjük a Mars legújabb térképét, a mely igen sokban eltér az eddig ismert térképektől s a melyet rajzban is bemutatunk az olvasónak.

Lowell kutatásai mindenek fölött tisztába hozták a Mars felületén levő sötét foltoknak a kérdését. Ezeket eddig tengereknek tartották. Azonban kitűnt, hogy színük az időszakok szerint változik. Mikor tavasz van a Mars megfelelő tájain, akkor ezeknek a foltoknak a színe halvány zöldes, később a nyár eljövetelekor szürkésékes lesznek, őszkor pedig megsárgulnak. Nagyon valószínű tehát, hogy e helyeken növényzet fedi a talajt és hogy e foltok nem tengerek, hanem ép ellenkezőleg kontinensek.

Nagyobb tengerek, úgy látszik, nincsenek is a Mars felületén. Lowell sokkal kevesebbre teszi az ottani összes víztömegeket a földközi tenger vizénél. A sarkok körül ugyan nagy hótömegek vannak összegyűlve, de úgy látszik, a hóréteg nem jégmezőket takar, hanem szárazföldeket. Erre mutat az a körülmény, hogy nyáron, mikor olvad a hó, a fehér tömegeknek dél felé eső széle vesz fel szürke színt, ott úgy lát-

A MARS BOLYGO LEGÚJABB TÉRKÉPE.

szik, sekélyebb mélységű vizek, mocsarak támadnak, melyek azután felszáradnak, míg a következő télen ismét beledi a tájékat a hó.

Legérdekesebb tüneményt képeznek azonban a Mars felületén bizonyos egyenes vonalak, melyeket általában csatornáknak szokás tartani. Érdekeségüket az képezi, hogy nagyon szabályosak, annyira azok, hogy valószínűtlen, miszerint a természet alkotta volna őket. Lowell megfigyelései most arról tesznek tanúságot, hogy szabályosságuk még nagyobb, mint a minőről eddig volt tudomásunk. Egy tekintet a mellékelt térképre többet beszél minden magyarázatnál. Nemcsak egészen egyenes irányú s olykor bizonyos gőczpontokból kifutó vonalakról van szó, de olyanokról is, melyek néha párhuzamosan futnak egymással. Vagy csatornák-e ezek, azt természetesen bajos lenne megmondani. De alig lehet feltételezni, hogy ily rendszeres vonalakat más mint értelmes lény hozott volna létre s nehezen hihető, hogy maga a természet alkotta volna azokat.

Ismeretesek a Mars felületén bizonyos vörhenyes foltok is, melyeknek alkata és alakja néha változik. Sok találgatásra adtak okot ezek is az utolsó esztendő alatt. Akadtak olyanok, — még a tudósok között is — a kik azt hitték, hogy azok valamiféle jeladások lesznek, melyekkel az ottani lakók meg akarják magukat értesíteni más égitestek lakóival, talán ép velünk, a föld lakóival. Lowell vizsgálatai ellenben azt látszanak bizonyítani, hogy ezek a foltok természetesen s növényzet által nem takart sivatagok, olyanok minő a Szahara, vagy a Góbi.

De hogy valaha bizonyossággal megtudjuk e tekintetben a valót, ahhoz sokkal tökéletesebb műszerekre van szükségünk, mint a minők föltt ma rendelkezünk.

NEGYVENHAT ÉV ELŐTT.

Az erdélyi főurak közül az abszolutizmus ideje alatt négyet neveztek muszkavezetőnek, mint a kik aláírták az orosz segítség behívását sürgető okmányt s ezek ellen a társadalom minden osztálya lehetőleg kimutatta ellenszenvét.

Gróf Teleki Miklós — a négyek egyike nem sokat törődött az ellenszenvvel, rendkívül ciznikus, de szellemes ember volt, nem sokra becsülte embertársait, ép úgy, mint a nagy eszmékre és erkölcsi elvekre sem adott semmit, nem hitt semmiben, gúny tárgyává tett mindent és mindenkit, megvásárolhatónak tartotta az egész világot, hol csak az árak különböztek meg a tárgyakat és embereket; épen azért szerette a vagyon, a pénzt, a mely megszerez mindent, főként az élvezeteket, melyeket az élet egyetlen czéljának tekintett.

A maró, semmit nem kimélő gúny, melylyel a megnyilatkozó ellenszenvet viszonzta, eljlesztette az embereket, inkább kerültek, de szembe bántani nem merték s a végén kacagtak szellemes ötletein.

A külöségeket nem bánta, még ruházkodásában is hanyag és rendetlen volt.

Ellenkezőleg a másik, gróf Bánffy Miklós, maga volt a megtestesített elegancia úgy modorban, mint ruházatban, finom diplomata mindig, ki úgy tett, mintha nem látna, a mi neki kellemtelen. 48 előtt egyik szellemi erőssége volt az ultra konzervativoknak, nagyműveltségű, hyperloyalis világ, dilettantizmusból foglalkozott politikával, nem is érezte magyarnak magát, a mit legjobban bizonyít, hogy az ötvenes évek végén osztrák grófságot kapott az addig magyar báró; az alkotmányos kormánytól aztán megkapta a magyar grófságot is.

E két főur többnyire Bécsben élt, csak ritkán jött haza. A harmadik, kit muszkavezetőnek mondtak, gróf Mikó Imre, 1848-ban az erdélyi kormányzók elnöke, mint az első magyar miniszterium megbízottja vett részt az agyafalvi székely gyűlésen s ott nagyon elkeseredett az általa tulzottnak tartott irány felett s az erdélyi polgárháború kitörésekor Olmützbe ment Bukovina felé. Ő hitte és remélte, hogy az új uralkodó visszaállítja az erdélyi nagyfejedelemséget s midőn látta csalódását, igen megbánta aláírását s mélyen érezte a közvéleménynek őt sújtó ítéletét; meg is tett mindent, hogy valahogy megnyerje az ottani honfitársai jó véleményét, az irodalmat támogatta, maga is irt s tudományos műveket adott ki, saját költségén az erdélyi

HUSVÉTHÉTFŐI BÚCSÚ A GELLÉRTHEGYEN. — A CZITADELLA TÖVÉBÉN.

református egyháznak főjöltevője lett, gimnáziumot alapított, a kolozsvári múzeumnak palotát és kertet ajándékozott. Végre mind gyérebben emlegették muszkavezető címét, de még élete utolsó évében Orbán Balázs egy Kolozsvárt tartott beszédében muszkavezetőnek nevezte.

A negyedik báró Jósika Sámuel 1848-ban Erdély kancellárja, nagytehetségű, gazdag, daliás főúr, a szabadságharcz lezajlása után soha se jött többé Erdélybe. Tudta, hogy gyűlölik, rágalmazták, őt okolva az ország szerencsétlen sorsáért, pedig ő mindenben csalódott. Konzervatív és arisztokrata volt, mint sokan kortársai között, szeretete volna megtartani Erdélyt a Leopold diploma alapján mérsékeltlen szabadelvű intézményekkel — neki még Széchenyi is túladikális volt.

A konzervatív alkotmányos embert bántotta az abszolutizmus, a régi arisztokratát az abszolutizmusban felülkerekedett demokráciák uralma. Ez ellenszenvre jellemző, hogy egyszer találkoztott egy főúri estélyen a barrikád-hősből az abszolutizmus nagyhatalmú miniszterévé lett Bach báróval. Bach hozzá sietett s leereszkedő nyájasággal nyujtva kezét, kérdezte:

— Hogy van, báró úr?

Jósika röviden meghajta fejét, kéznuyitással nélkül válaszolt:

— Jól, doktor úr.

Hogy Bach pár hét előtt báróságot kapott, azt nem vette tudomásul.

Jósika visszavonultságában elvesztette egykor oly nagy befolyását az udvarnál, néha megpróbálta azt illdözötti honfitársai érdekében érvényesíteni, de többnyire sikertelenül. 1860 tavaszán az újraébredés, az ünneplés és demonstrálás idejében halt el és régi barátai s rokonai kezdtek fényes istentiszteleteket tartani emlékeztére. Konzervatív volt, de a miénk volt — mondták — soha még gondolatban se vett részt az abszolutizmus uralmában, az udvar meggyűlölte, emlékezzünk hát mi meg róla.

Tíz nap múlva meghalt gróf Széchenyi István s az egész nemzet, minden más fedve, mélységes gyászba borult. Izgatottan tárgyalták mindenfelé Széchenyi öngyilkosságának lehetőségét, okát és hogy csakugyan öngyilkosság volt-e.

Nem csuda, hogy a szomorú mult bizalmatlanná, gyanusan kételkedővé tette a nemzetet. Széchenyi emlékének tiszteletét foglalkoztatta az egész magyar nemzetet, alig volt templom, hol nem tartottak volna gyászistentiszteletet emlékére.

Erdélyben Kolozsvár kezdte, s példáját követte az egész ország. Fekete magyar ruhában jelent meg e gyászistentiszteleten minden ember, a nők fejről a csipke-főkötőhöz vagy fekete pártához tűzve hosszan omlott alá a fekete csipkefátyol a fekete szoknya, magyar fűző vagy mente föl.

Brassóban a református egyháznak csak kis imaháza lévén, a szászok önként ajánlották fel nagy luteránus templomukat a gyászistentiszteletre, azzal a kikötéssel, hogy ők is részt akarnak benne venni s így a gyönyörű nagy góthikus templomban előbb a szász luteránus pap,

azután a magyar református pap tartott gyászbeszédet Széchenyi emlékeztére; magyar és szász meghatottan énekelte együtt a végén a Szózatot. Azon a télen a románok is tömegesen jelentek meg a brassói magyar kaszinó báljában s meghívták a magyar közönséget saját báljukra.

El is ment nemcsak a brassói magyarság, de a szomszéd Háromszék megye előkelő közönsége is, vegyesen táncoltuk ott a csárdást és románkát, csak mikor az egész közönség, ifjú és vén, összefogódzott táncolni a horát, húzódtak félre a magyar társaság idősebbjei azon halkan mondott megjegyzéssel, hogy nem vehetnek részt abban a táncban, melyet egykor a legvilágosabb magyarok körül jártak.

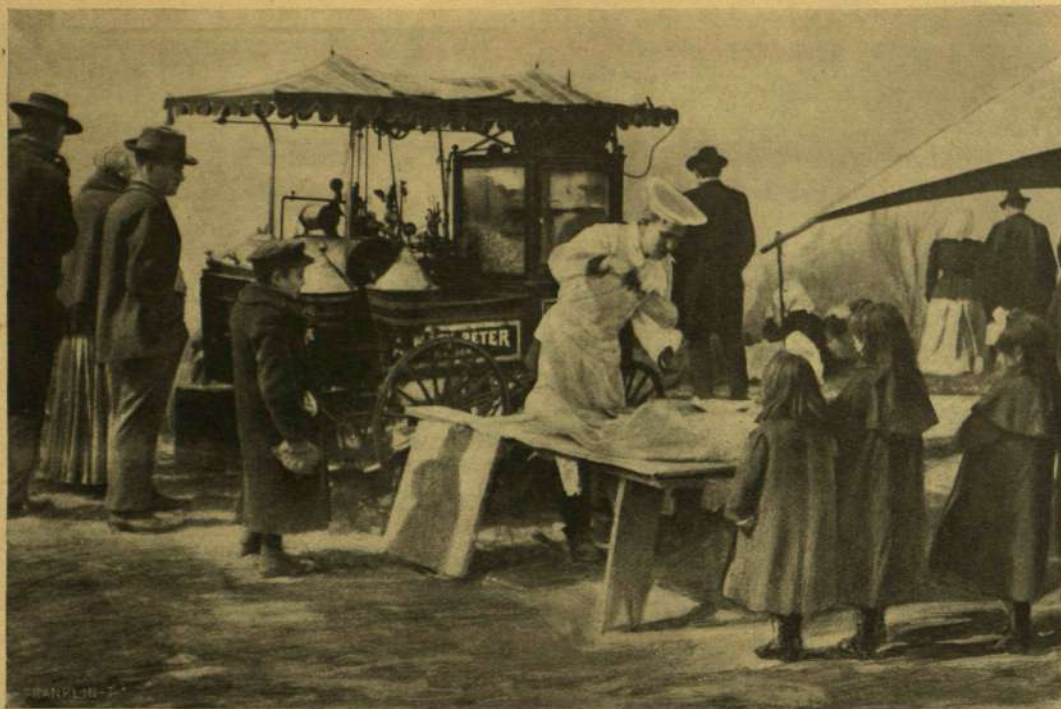
Mi fiatalok táncoltuk azt is s lelkesen barátkoztunk. Emlékezem egy gyönyörű szép, bájos, velem egykor román leányra, ki társam volt az egész bál alatt, igen szeretttük egymást, aztán nem találkoztunk többé, mikor ő a hírhedt agitátor, Rácu felesége s az igazatánban is — mint költőné — hű társa lett. Horváth Janka.

A GRAND-GUIGNOL.

(Párisi levél.)

A Grand-Guignol-színház, itt Párisban, azoknak az orvossága, a kiknek a gyomrát elrontotta a színház. Sokan vagyunk ilyen elrontott gyomruak Párisban, Berlinben, Budapesten és mindenütt. De viszont a mai ember már nem igen tud színház nélkül élni. Ez magyarázza meg, hogy a Grand-Guignol-színházba járn több, mint divat. Kissé megvénült már a halott Dumas s hasonlóképen az élő Sardou. Az újjak azt csinálják, a mit ezek csináltak, de rosszabbul. A régiek, az örökös, a szinpad klasszikusok, nem mindennapi estünkhez és hangulatainkhoz illők. A muzsika sem elégítheti ki teljesen a lelket s operák helyett szomjuhozuk az eleven beszédet. A Maeterlinckek, a poéták, nagyon ritkán tudják magukat a szinpadról megérteni. Ibsen és Hauptmann sem azok, a kik halálra ne fárasztanak s a változatos életet nyujtsák nagyszerű, mély költészettel, de könnyedén, a Bisson-féle, a Feydeau-féle, a Véber-féle s más ezer szellemes vagy szellemtelen filozóf vagy sekélyes malaczságok pedig nem lehetnek rendes táplálékai a magára valamit is tartó emberi intellektusnak. Nem is beszélünk a léha szinpad revue-kről, az orfeumokról s egyéb látványosságokról. Szóval van annak jelentősége, ha a Grand-Guignol itt Párisban sok ezernyi barátot szerzett.

Valahogyan mintha az Arisztofanesz színháza készüln modern életre támadni. A mint hogy egy kis új párisi színházban vagy száz este óta játsszák diadalmas sikerrel a *Felhők*-et. Ezt a híres Arisztofanesz-darabot párisi argotban meghallgatni pompás élvezet. Általában Párisban már régen van gourmand közönsége a szinpad apróságok. Az egy felvonásosnak, melyet ha úgy tetszik, nevezzünk el szinpad novellának. Hogy akad már színház, mely esteit állandóan egyfelvonásos darabokból építi,

PATTOGATOTT KUKORICZA-GYÁR.

e jelenségben mi egy új színpad csirázását látjuk.

A színpad irodalmi törekvése kezd arra az utra térni, a melyre rátért minden irodalmi és művészeti törekvés. A kornak s a kor emberének magyarázására, szimbolizálására s irányítására. A megkonstruált, ravasz és kerek drámák kezdenek hanyatlani. Mert az élet se nem produkál ilyesmit, se nem iparkodik produkálni. De a befejezetlenség, a nyersség sem lehet művészi program, mert az élet maga a legistenibb művész s maga is szereti a formákat. A nemesebb, elmélyedtebb művészeltek így jöttek s jönnek rá az új irányra. Így hódít a hazug naturalizmus helyett a belső valóság, mely a legtöbbször csak szimbólum. Lélek és mozgás száll a szobrokra, fotografikus hűség helyett nemes jellegzetesség, lényeg a vásznakra. A versnek forróság és belső ritmus lesz a lelke. Nem az ügyes kimértségek és csillogó rímek. Építészetben, zenében, műparban ez az új, nemes törekvés. Sőt a színjátszásban is, csak épen a színpadi művekben a leg inkább.

Nevetséges volna azt állítani, hogy a Grand-Guignol valami revelációval szolgál. Ehez talán még közönséget sem kapna, ha írói már volnának bőséggel. A legtöbbször bizony újság-reportokat játszat a színpadon. Néha messzebb jár az igazi irodalomtól, mint a napilapok tu-

VÁSÁROK.

czat-novellája. Néha kacagtat, a mikor rikatni akar, máskor pedig izetlen tréfákkal kedvetleníti el az embert. Magam is csak a szándékát

az ir, telefonál, vendégeket fogad, közben kegyetlen változtatásokat ajánl a szerzőnek, holott oda se figyel a darabra. Végül eltávozik s a szolgáját ülteti a szerző mellé, hogy hallgassa végig a darabot. Kedves dolog színpadról hal-lani végig szatirában, hogy a színpad milyen lenézően bánik az irodalommal.

Az *Aveugle*-ben egy vak apa szerepel. Valahol afrikai gyarmatokon veszítette el látását, mint magas államhivatalnok. S most egyetlen, imádott fia azt a pályát választja. Már három hónap óta Afrikában kell lennie a fiúnak. Jönnek is a levelek tőle s fölolvassa őket a vak ember második felesége, egy édes, gyönyörű, szenvedő asszony. A fiu pedig nem utazott el, mert szereti a mostoha anyját. Birkózik magával, Párisban bujkál s egy este, mikor az apja nincs otthon, beállit. Az asszony, a mostoha anyja megrémül s mégis elárulja magát, hogy ő is szereti a fiút. S ime hazaérkezik az apa s a lépcsőtől már magában jön föl a vakok csodálatos tájékozódásával. Belép a szobába, a hol halálra dermedten áll egy szék mellett a fiu. Az apja ő róla beszél imádattal, fölolvastatja újra a leveleit. Izgalmas, különös, csupa tragédia ez a színpadi helyzet egészen egy revolver-durranásig. Az apa nem lát, nem tudja a fiát lelőni s nem is tudná különben sem, mert istenként imádja, önmagát lövi föbe.

Ezek s ilyenek a Grand-Guignol darabjai. Lehet, hogy túlzó lelkesedéssel s egy kis gyűlölettel a régi színpadnak bírálok őket. De nem lehetetlen, hogy csakugyan, talán öntudatlanul, egy új, most születő színpad bölcsője ez a kis színház.

Díósadi.

TÁRSAS JÁTÉKOK.

HUSVÉTHÉTFŐI BUCSÚ A GELLÉRTHEGYEN.

dicserem ennek az apró, különös berendezésű, de mindig válogatott publikumu színháznak.

A Grand-Guignolban öt-hat egyfelvonásos darabot játszanak esténként. Van köztük apró bohózat, dráma, sőt olykor igazi költemény is. Hadd mondjam el pár szóval a színház egy-két új darabjának a vázlatát. Itt van például a *Revenante*, mely Maeterlinck ifjúkori darabjaira emlékeztet. Este van, terített asztal áll a falusi házban. Ősz, nyugtalan, fájdalmas arcú férfiú, a gazda, virágokkal díszíti föl a szobákat. Várja hosszú útról haza az ő imádott feleségét. Két öreg ember, szomszédok ülnek vele a szobában. S husz év óta egy napján az évnék így van ez mindig. Husz évvel ezelőtt kellett volna hazajönnie az asszonynak. Hat hónapja volt akkor, hogy férjével egybekelt. S titokzatos módon, este, a mikor hazatérőben volt, az erdőben megölték. A férje megőrült s várja az ő imádott asszonyát e napon mindig. Virágos a ház, künn ősz van és sötét. Jó emberek, szomszédjai, elküldik neki postán minden évben az asszony levelét. S ő neki még is érkezik e napon mindig a halott kedves. Ő látja csak, egy éjszakát vele tölt. De ma, a huszadik évfordulón, meghal szegény az örömtől, a mikor örült viziójában találkozni a feleségével. Erős, mély, szomorú kis színpadi költemény ez.

Sekélyes, de felséges szatira a *Lecture*. A színdarab-író olvassa a darabját a színiigazgatónak,

A HÉTRŐL.

Az új ünnep. A piros ünnep napjaihoz hozzásimulnak ime a fehér ünnep napjai. Ez a fehér ünnep a legújabb minden ünnepek között, olyan fiatal, hogy a kalendárium még tudomást se vett róla. Az új ünnep: a *gyermeknap* csak tavaly született, tehát most esztendő, de a milyen egészségesnek, erősen született és a mekkorát egy rövid esztendő alatt fejlődött: immár bizonyosra lehet venni, hogy végképen beírta a maga dátumát, ha nem is a naptárba, de a szívekbe. Ha lehet vagy szabad ünnepek sorsáról beszélni, elmondhatjuk, hogy ennek az ünnepnek, a mely lelkét a gyermeknek, a gyermek szeretetének, kultuszának, oltalmazásának szentelte, példátlanul nagy sikere volt. A mi annak a bizonyossága, hogy a maga megünneplésére, megtartására készen találta a szíveket. E nélkül a készség nélkül semmiféle keletkező ünnepből

Szétrebbenés. Ennek a mi gyönyörű Budapestünknek, Budapest lakosságának a különöségeiről, sajátos szokásairól, erkölcséről és tulajdonságairól nem is egy könyvet lehetne írni, hanem egy egész bibliotékát. Ezek között a sajátosságok között van szép, jó is, van olyan is, a mely inkább érthetetlen, mint dicsernivaló. De szinte minden alkalom a levegőre hoz valami jelenséget, a minek legalább is — keresni kell az okát, hogy érthető legyen. Az ünnep például mindenütt az otthoné, az otthon melegé. Mindenki házába siet, hogy a pihenő napok csöndjét, nyugalmát élete legmeghittebb helyén élvezze. Budapestén más erkölcs járja. Ez a város nem tud otthon ünnepelni. Ünnepe előtti napon rogyásig tele minden vonat, a mely a budapesti pályaudvarokból — indul. Mintha a tatár közeledne, olyan menekülés támad, holott mi tele vagyunk panaszszal, a miért az idegenek seregei nem árasztják el a mi gyönyörű fővárosunkat. Mennél jogosultabb

sok ezer budapesti ember is, noha itt van az otthona, az ünnep napjaira — haza vidékre. Haza utazik akkor is, a mikor megy, haza utazik akkor is, a mikor jön. Utazzék mind szerencsével és érkezék mind örömmel.

Pincérsztrájk. A világon mindenféle sztrájkot el tudunk képzelni Budapestén: villamos-sztrájkot, pék-sztrájkot, hentes-sztrájkot, lakó-sztrájkot, sőt esetleg még az örökös drágulásnak egy igen rövid sztrájkját is: de pincérsztrájkot, még pillanatnyi tartamot sem ebben a mi fővárosunkban. A pincérek szünetelése a kávéházak szünetelését is jelentené és hol a tobzódó fantázia, a mely maga elé tudja festeni Budapestet — kávéházak nélkül? Még lakóház nélkül talán inkább, mint kávéház nélkül, mert hisz e város közönségének egy részéről el lehet mondani, hogy a kávéházban lakik. De a ki nem lakik is kávéházban, ott végzi a hivatalos dolgát,

AZ ELSŐ NAPSUGÁR. — Bér Duszó rajza.

nem lehet igazán ünnep, még akkor se, ha — törvényt hoznak róla. Van rá bizonyosságunk a nem is régi múltból. Április tizenegyedikéből nem tudott március tizenötödikét csinálni semmiféle kormányakarat és hivatalos támogatás. A gyermeknap azonban csakugyan ünneppé lett a maga erejéből, a lelke erejéből, az erkölcs erejéből. Egészen sajátos és egészen modern ünnep, a mely nem halkítja meg az élet lüktetését, nem állítja meg a gépeket, nem zárja be a boltokat, nem parancsol szünetelést a munkára: csak az élet, a lüktetés, a munka eredményét avatja ünnepivé, megadóztatván egy nemes, egy tisztá akarát javára, a mi java édes mindnyájunknak, mert a gyermek sorsában a jövő sorsa érik, a gyermeket szolgálván, a jövőt szolgáljuk. Ezért kellett szívünk teljes gyönyörűségével nézni az új ünnep sikerét: a mely a lelkek igaz jószágának, nemes fogékonyságának, a legtisztább szeretetnek diadala. A jövőendő boldogságának biztosítéka: a jövő szeretete. Ez minden nemzetnek és minden kornak legokosabb önzetlensége.

ez a panasz, annál érthetlenebbnek tűnik fel a budapestieknek ez a minden lehető alkalommal való elmenekülése. Nem lehetne azt mondani, hogy a budapesti ember nem szeretné az ő városát, de ebben a szeretetben határozottan lappang egy kis csapodárság is. Megkíván a természet egy kis hűtelenséget már csak azért is, hogy mikor az utazás fáradtságának egy kis *kulzenjammer*-jével visszatér, annál jobban tudjon örülni az otthona nyugodt, meleg varázslának. Vannak emberek, a kik néha megkívánják a vendéglői kosztot, hogy aztán annál jobban meg tudják becsülni az izes, kitűnő házi főztét. Ez az egyik oka ennek az ünnepi szétrebbenésnek. A másik meg az, hogy e rohamos fejlődésű városban a lakosság egy igen nagy részének csak *szerzett otthona* Budapest, olyan, mint az asszonynak a férje háza. Ez az igazi otthona, de — van egy másik is, a melyet elhagyott: az apai ház. Ez az apai ház pedig Budapest lakosságának egy igen nagy része számára — vidéken van. És a hogy a fiatal házaskor ünnep idején rendszeren haza szoktak látogatni az *öregke*hez, úgy megy

ott az irodája, üzlete, ügynöksége, ott fogad, ott írja a leveleit és — költeményeit, ott dolgozik, ott pihen és ott szórakozik. Ha tehát Budapestén csakugyan pincérsztrájk lenne, valóság-gal nem kevesebb, mint rendkívüli állapot következne erre a városra. Olyan helyzet, a mely nem lehetne tartósabb huszonnégy óránál. Ha kihirdetnék, hogy: vesélyben a kávéház! föltétlenül «önkéntesek» száza jelentkeznenek nemzetőri szolgálatra; hordani a kapuczinert és a picolo-feketét. Ez a veszedelem, mely most fölöttünk elsuhan, rámutatott arra, hogy Budapest egy részének élete-rendje a derék pincérek karjain nyugszik és lábain épül. Meg kell tehát őket érdemük szerint becsülni érte.

Leontjev Tatjana. Békés időben csak a bűn az, irta egy levelében Maupassant, a miben a férfiak női segítség nélkül is tudnak szenzációkat produkálni. Kiderül lassanként, hogy a nők ezen a téren is le tudják fözni a férfiakat. A legutóbbi két szenzációs bűnpörben mindenütt nő a főalak. A Thaw-pörben Nesbit Evelina, a *thimi*

pörben pedig Leontjev Tatjana: a nagy tévedő. Az öreg Dumas tudvalevőleg megírta a világ legrövidebb tragédiáját, a mely egész terjedelmében a következő:

Első fölvonás: Durand úr levelet kap, a melyben értesítik, hogy a lakásán a felesége — nincs egyedül. Durand úr a fejéhez kap, revolvert dug a zsebébe és vágat hazafelé.

Második fölvonás: Durand úr fölrohan a lépcsőn, beront a lakásba és ott egy esőkolozó párt talál. Durand úr megint a fejéhez kap, kirántja revolverét és agyonlővi mind a kettőt.

Harmadik fölvonás: Véres tette elkövetése után Durand úr szétnéz a szobában. A szoba idegen neki. Megnézi az áldozatokat. Az aszszony — nem az ő felesége. Durand úr harmadszor és utoljára is a fejéhez kap, és elordítja magát:

— Borzasztó, a mit cselekedtem! *Eltévesztettem az emeletet!*

A szegény Tatjana is — eltévesztette az emeletet. Ő Durnovo orosz minisztert akarta megölni és egy Müller nevű tőkepénzest lőtt agyon. Müller meghalt, Leontjev Tatjanára négy esztendőre rácsukódik a fegyház ajtaja, csak — Durnovo maradt *ebben a tragédiában* sértetlenül. A *thimé* esküdtek verdikjében az ítéltnél érdekesebb az a nyilatkozat, hogy Leontjev Tatjana *akarat szabadságának bémúlt állapotában* követte el a gyilkosságot. Nem volt se örült, se elmezavarodott, de a *meggyőződés extázisában* cselekedett. Ez a lelki állapot szerepelt már idáig is, de mindig csak *benható* formában, mint indítéka a türesnek, a szenvedésnek, a vértanúságnak. Mint mentése egy bűncselekményné, egy gyilkosságnak most jutott először elismertséghez, elfogadottsághoz. Ez a bírói belátás jogkörének egy olyan kitágulását jelenti, a melynek immár aligha lesznek megállapíthatók a határai. Ki tudja megmérni a szuggesztio és autoszuggesztio hatalmának elejét és végét? Hol van az akarat szabadságának korlátlanúsága és teljessége? Ki állapíthatja meg az emberi akaratra való tüzelő vagy bénító befolyását nem is egy meggyőződésnek vagy rajongásnak, hanem csak egy dalnak, könyvnek vagy hangulatnak? Európában csak egy embernek volt az a hite, hogy akaratának szabadsága korlátlan. Ez az egy ember: a muzsika cászár; de erről a hírről is sokszor kiderült már, hogy nem mond igazat!

TATÁRRABSÁG.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta PEKÁR GYULA.

A fiatal asszony csakugyan magányosan tartózkodott ott a kertre néző traktus egyik udvarhölgyi szobájában. Ismerős és drága remete-sége volt az neki: régi leánykori szobája, melynek szuperlátos nyoszolyáján az egykori »vicekirálynő« annyit álmodott jövődöbéli Mihály uráról. Hej, régen volt, egy éve már annak, azóta sok minden megváltozott! Margit a régi szépség még mindig csak hát menyecske lett a leányból! Sápadt egy kicsit, egész mivolta gyöngéledő. Párnával bélelt karosszékekben ül a nyitott ablaknál s bágyadtan fogadja a késő délután beáradó balzsamát. Őlében sok nyitott levél takarja a szeretettel készülő gyerekruhácskákat, — gyűszűs ujjával (tán századszor már!) e leveleket rendezgeti s közben szeretettel pillantgat az előtte álló munkasztalkára. Kis medály támaszkodik ehhez a varróládikához s aranyos keretéből Tholdalagi Mihály tekint a feleségére. Valami lézengő talián piktor csinálta volt, de azért nem rossz a kép, — a szemek beszédesek. Lehet, attól, hogy félesztendő óta Margit annyit beszélget velük...

— Édes jó uram, — kezdi most is, — lám itt ülök veled szemben és szorgalmatoskodom, tudod-e, mit mivelek? Csitt, arra a piczi ruhácskára ne pislants, azt neked nem szabad látnod, boldog [meglepetés legyen az neked, majdan ha megjössz... Jóságos Istenem, bár

csak jönnél már meg! Csak neked ságom meg, szívem: olykor annyira gyötör a kétségbeesés, hogy imádkozni se merek többé... nagy bűn, a mit mondok, de Istenben való hitemet féltetem már! Ám esend, türelem, — tudom én, hogy a hű asszonyembernek még a Mindenhatót se szabad türelmetlenséggel bosszantani. Várok, szívem, várlak, s addig is a leveleiddel vigasztalodom. Még az imádságos könyvemmel is többet forgatom őket, — olyan az, mintha véled társalkodnám. No, mondd el csak még egyszer, hogy is volt?

— És Margit szeretettel kezdi lapozni a leveleket előlről. Közben a medállyra pillant s olyan aggódó érdeklődéssel motyogja, mintha akkor hallaná először:

— Igen, február elején végre lengyel földre értetek, és ugyancsak bámúlt és ijedt a lengyel a szép rendelt sereg láttára! Hát még mikor a huszezer kozák is hozzatok csatlakozott és ötvenezren vonultatok Krakkó felé! De, mondd, szükség is van erre a temérdek emberre, mert a sok színes polyák barát máris mind ellenetek fordul. Megtudták, hogy a Fejedelem nemcsak velük, hanem a svédvel is szövetségbe és pedig ép ellenük! Február 18-án ütköztek először Sambornál, melletted esik el jó Kemény Boldizsár... jaj, édes uram, csakhogy te neked nem esett bajod! Attól fogva aztán verekesznek egész márcziuson át, — hiába jön Szelepesényi uram a császár képeben lebeszélni a Fejedelmet, Ő Nagysága márczius 28-ikára Krakkó alá ér s felmenti a bent parancsoló svéd őbesterét a lengyelek ostroma alól. Bevonultok... no erről már részletesen szólni te! Hadd lám csak? Ott álltok a vár alatti Strzelnica téren s a Fejedelemtre vártok, ki ép akkor öltözik át a sátrában lengyel királylyá. Végre koronásan, palástosan megjelenik, a magyarok éljenek s Kemény János uram »felség«-nek tiszteli. De szép lehetett! Felszáll az aranyos hintóba s a sereg sorfalát a városkapuhoz hajt, hogy a svéd őbesterétől átvegye a kulcsokat. Ekkorra azonban hirtelen vihar támad, villám csap s a királyi kocsit felborul. Nagyságos urunk fejéről bizony majd leesik a korona, a hogy becsülettel ugyan, de azért mégis nagy hirtelen kiszáll a hintóból. Átvieszi a kulcsokat, pompás török lóra ül és tizenhat-ezrenyi svéd, erdélyi, kozák lovassal bementek a városba. No, hadd faggassalak, — sok szép lengyel leány nézett-e alá az ablakokból s te, Mihály uram visszanezét-e rájuk? Nem felelsz, csak arról beszélsz, hogy milyen temérdek fényű az a Wawel-palota, a hová az új »György király«-lyal szállasz. Mentek a fényes termekbe, át, szinaranyból és velenczés kristályból valók azok, — Ő Nagysága olykor meglepetve áll meg s nézi felséges magát a tükrökben, de aztán csak tovább keresi a Báthory István ágyasházát. Leül nagy királyi ősenek a nyoszolyája mellé s gondolatokba merülten viraszt ott sokáig. Te szolgálod őt azalatt... némán szemléled a Fejedelem komorságát. Mért oly elegedetlen Ő Nagysága? Mísem olt-hatná hát dicsvagyó lelke szomjasságát? Mintha nagy Báthory Istvánnal társalkodnék, félhangon morogja magában: »Itt volnánk hát, — ám voltakép minnek is jöttünk ide?... És nincs is neki ott a Wawelben maradása, két nap múlva vonultok már odább...

Margit sóhajta lapozza tovább a leveleket: — Igen, itt van, — április 11-én találkoztok a svéd királylyal. Ő Nagysága a chmielovi táborban fogadja X. Károly Ő Felsége látogatását. Te magad, édes uram, félmér földnyire mész a Fejedelemmel a király elé. Dörög az ágyú, szól a sip, meg a trombita, — nagy a pompa. Ő Fel-

sége vitézi jelenésű, derék és szép ember, ánde igen tartózkodó és sehogysem tüzei a mi Nagyságos országurunk vállalkozását. Sokkal kisebb sereggel jött, mint a hogy ígérte, s egyre azt hajtogatja: elég baja van neki a dánokkal otthon! Felette dühös a lengyelekre s folyton ezzel tölti a Fejedelmet: »akárhogy is megveri őket Nagyságod, semmire se fog velük menni, — ezt a seytha nációt, ép mert sohse ad nyílt csatát, sohse lehet egészen agyonütni...» Hát én nem értem, édes uram, mit jelent ez a buzavona, én csak azt veszem ki a leveleid szavából, hogy Ő Nagyságának nincs kedvére a dolog. Telik az idő, itt van május és sehogy sincs haladása a ti ügyeteknek. Brzest várát beveszitek, de azontúl, úgy tetszik, már nem is vagytok többet a svéd királylyal. Azontúl juniusból már csak egy leveledet olvashatom. Stenbock svéd generális urammal Varsó alatt vagytok, — szokik a lengyel előtteket mindenütt, de hátatok mögött ismét tömörül és megnyom. Kusza az írásod, drága uram, jaj, hogy értem? Azt mondd, már Stenbock uram is el akarja hagyni a Fejedelmet, — Ő Nagysága, meg nagy urunk, Kemény János könnyezve kéri, ne hagyja őket magukra idegenben, pusztában... Ám a svéd generális ura parancsára hivatkozik s csak azt tanácsolja az erdélyieknek: »menjenek haza Nagyságok, árt a maradás, baj lesz!...

A fiatal asszony hosszan bámúlt erre az utolsó levélre s lassan gyűlik a könny a szemébe. A varróasztalkára borul, oda a medály elébe s úgy könyörög neki:

— Utolsó szavad ez: »baj lesz!«, s azóta egy hónapja már, hogy nem kaptam írást tőled! Boldog Isten, hol vagytok, merre lehettek, — szabadulásonak örül-e a könnyem, vagy tán már végedet siratom? Megöl a kétség, behalok én ebbe a szörnyű inségbe!

Aztán riadtan veti fel a fejét:

— Nem, nem lehet az, — hisz ha nem is tudom, hol vagy, lelkem azért szorosan véled van s megérezném én a te veszedelmedet... Oly fullasztó itt a lég, — teszi hozzá felkelve, — nem bírom tovább a szobában, megyek a szabadba.

Csak ép karjára veszi nyári kanavász mentjét és leosonva a hátsó lépcsőn, a következő perczben már kint is van a kertben. Bágyadtan mendegél az elhanyagolt virágágak közt, — beh megváltozott itt minden tavaly óta, a felburjánzó természet mily szabad zabolára eresztette magát! Margit elhalad az Izabella királyné öreg tölgye alatt s bánatosan tekint fel a galylyakon trónoló Himes Hátra. Elhagyatva ez a szép palotácska is és erősen romlik; fakúlnak tarka színei, pusztuló ablakain át pedig a kert szabad szárnyasai közelednek. Ott, a hol egykor a Bül-Bül volt fogságban, most vad madarak raknak fészket a maguk jőszántából... Tholdalaginé gondolatsegetten bámúlt bele a nyári naplemente bitorába, de aztán megint csak nyughatatlanul ballag tovább. Megyen a labirintusba, ott tán majd bekével lehet. Beh dudvások ennek az útvesztőnek az ösvényei is! — Kimerülten ül le a rózsabokor alá a csodaforrás parkányára. Kedvenc zarándokhelye ez neki, tavasz óta sokszor ellátogatott ide, első vallomásuk e szép emlékhelyére. Szerette gyomlálgni, csinosítani a piczi térséget, — most is foglalkoskodik egy kicsit, aztán babonásan hajlik a forrás hívós tükre fölé.

Jaj csak mutatná ez a tükör a jövődöt szépre!...

— De hisz nem lehet neki baja, — morogja, — különben megérezném én azt... — Ám a hogy ezen elmélkedve gyanútlan lete-kint, egyszerre csak iszonyodva hőköl vissza

A naplemente lángoló bíbora teszi-e vagy mi, de vörösnek látja ő azt a vizet, mint a kiöntött vért.

— Vér az... jaj vért látok! — sikolt Margit, — és viaskodó szörnyarcok tűnnek tova ebben a vérben... Mihály, Mihály...

Rázkódottan próbál emelkedni, de tagja ólom és babonás rémület dermedti testét. Elboruló szemmel hanyatlik oda a forrás párkánya mellé.

*

Zöld János, a kertész, talált reá s eszméletlenül úgy vitték be az asszonyok palotájába: lázbeteg lett szegény Tholdalagi Mihályné és nyoszolyáján hánkolódva félrebeszélte egész éjjel. A Fejedelemasszony, ki Judithtal s anyjával együtt mellette virasztott, növekvő nyugtalansággal hallgatta kusza szavát. És hát félelmetesek is voltak a Margit jelenései: szédítő csatarohamokat, végső veszedelmet látott szüntelen. Valami koronát is emlegetett; azt mondta: tusa közepette ragadó vizárba bukik az a korona s az ő Mihály ura hiába kap utána...

Az éji méces fáradtan pislikolt s fénye kísérteties árnyakat tánczoltatott a falon. Báthory Zsófia háborodottan tekintett fel:

— Uram, ne vigy kísértetbe! Hisz úgy beszélsz, mintha valóságban látná, a mit mond... Mindenható könyörülj, magam is érzem, förténnie kell most valaminek!

Anyja némán állt ott mellette, csak a szája mozgott, a hogy az olvasóját pergette.

— Anyám... szóljon már, mit gondol kegyelmed?

Zakrzeska Anna azonban nem felelt neki. Halkan csak tovább imádkozott:

— Te segíted, Uram, győzelemre az igazságot, és legyen meg a te szent akaratod... Amen!

(Folytatása következik.)

A VIDÁMSÁG HÁZA.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Wharton Edith; angolból fordította Schöpplin Aladár.

V.

A vasárnap megünneplését Bellomontban főleg az jelképezte, hogy a ház előtt pontosan megjelent az elegáns omnibusz, melynek az volt a rendeltetése, hogy a háznépnek a kis templomba szállítsa. Hogy beleült-e valaki az omnibuszba vagy sem, az tökéletesen mellékes volt, mert az a tény, hogy ott állott, nemcsak tanuskodott a ház orthodox szelleméről, hanem megnyugtatta Trenornét, hogy mégis csak veszi valamelyes hasznát a szép járműnek.

Trenorné elméletben ragaszkodott ahhoz, hogy a leányait minden vasárnap templomba járjanak, mivel azonban a franciaia gouvernante más vallású volt, a ház úrnője pedig, tekintettel a heti faramdalmakra, csak lunch-idő tájban jött ki szobájából, — ez a templomba-járás merőben elméleti maradt. Néhanapján, az erényesség egy-egy időszaki kitörésekor, mikor előző este nagyon is zajos volt a ház, Trenor belekényszerítette tiszteltremelő pocakját szűk kabátjába s fölverte leányait álmukból, de rendszert — mint Lily magyarázta Grycenek, — ezek a szülői kötelességek elfelejtődtek, mire a harang megszólalt s az omnibusz üresen ment el.

Lily olvasvalamit mondott Grycenek, hogy az ő véleménye szerint nem helyes a vallási kötelességeknek ez az elhanyagolása s hogy bellomonti tartózkodása idején rendszerint ő szokta a Trenor-gyerekeket templomba kísélni. Ugyanezért bizalmasan megvallotta azt is, hogy azelőtt sohasem játszott bridget, hogy a minap csak úgy beugraták s rengeteg pénzt veszített a játékban való járatlansága miatt. Gryce két-ségtelenül jól érezte magát Bellomontban. Tet-szett neki ez a feszletlen, csillogó élet, s az a megtisztelő érzés, hogy ő is tagja lehet a gazdag

és előkelő emberek e társaságának. Mindazáltal nagyon materialistikusnak tartotta a társaságot, néha-néha megdöbbsent a férfiak beszédén s a nők szemejárásán s örült neki, hogy Bart kisasszony, minden biztonsága és önuralma dacára, nem érzi magát otthon ebben a két-értelmű légkörben. Ez oknál fogva különös örömmel hallotta, hogy a legközelebbi vasárnap is, mint rendszeren, el fogja kísérni a Trenor-gyerekeket a templomba. A mint hát föl s alá járt vasárnap reggel az ajtó előtt, könnyű felöltőjével a karján, imádságos könyvvel keztyűs kezében, kellemes tündösdébe merült el Bart kisasszony jellemzősége, a melylyel hűnek maradt vallásos neveltetéséhez ilyen ellen-tétes környezetben is.

Gryce és az omnibusz jó darabig egyedül ácsorogtak a kapu előtt, de a fiatal ember egyáltalán nem bándott a többi vendégek ilyen sajnálatos közömbösségén, sőt ellenkezőleg az-al a reménnyel kecsgettette magát, hogy Bart kisasszonnyal egyedül lesz. Mindazáltal a drága perczek tűntek-mentek, a lovak fölposták a földet és türelmetlenkedő oldaluk habos lett, a kocsi mintha szép lassan megkövesedett volna ülésén, az inas a lépcsőn, — s a szép hölgy még mindig váratott magára. Egyszerre hangok zaja és szoknyák suhogása hallatszott a lépcsőházban és Gryce úr, visszadugva óráját zsebébe, ideges összeressenéssel tekintett hátra. Mindezt azért, hogy alkalma legyen be-segíteni a kocsi Wetherall asszonyt.

Wetherallék mindig elmentek a templomba. Az emberi automatáknak ahhoz az elterjedt fajához tartoztak, a kik keresztil mennek az életben, a nélkül, hogy csak egyet is elmulasztanának azokból a mozdulatokból, melyeket az őket körülvevő bábuk tenni szoktak. A bellomonti bábuk, az igaz, nem jártak templomba, de más hasonlóan előkelő bábuk igen, — és Wetherall úr és neje ismeretése oly széleskörű volt, hogy a jó Isten is azok közé tartozott, a kiknél látogatást kellett tenniük. Ezért pontosan és elszántan megjelentek, azoknak az embereknél az árcikfejezésével, a kik kénytelenek valami unalmas helyre menni. Utánuk a két Trenor-leány ugrott, ásitozva s menet közben igazgatva egymás fátolyát és szalagjait. Megígérték Lilynek, hogy elmennek vele a színházba — mondogatták — és a Lily olyan kedves galamboska, hogy a kedvéért szívesen megtesznek mindent, bár el se tudják képzelni, hogy mi jutott most egyszerre az eszébe. Ők ugyan jobb szerettek volna Jackkel és Gwennel tenniszt játszani, ha Lily azt nem mondta volna nekik, hogy jöjjenek vele. A Trenor-kisasszonykák után jött Lady Raith Cressida, egy vihartépet alak ödivatú selyem-ruhában, a melylyel hűnek maradt vallásos neveltetéséhez ilyen ellen-tétes környezetben is.

Gryce és az omnibusz jó darabig egyedül ácsorogtak a kapu előtt, de a fiatal ember egyáltalán nem bándott a többi vendégek ilyen sajnálatos közömbösségén, sőt ellenkezőleg az-al a reménnyel kecsgettette magát, hogy Bart kisasszonnyal egyedül lesz. Mindazáltal a drága perczek tűntek-mentek, a lovak fölposták a földet és türelmetlenkedő oldaluk habos lett, a kocsi mintha szép lassan megkövesedett volna ülésén, az inas a lépcsőn, — s a szép hölgy még mindig váratott magára. Egyszerre hangok zaja és szoknyák suhogása hallatszott a lépcsőházban és Gryce úr, visszadugva óráját zsebébe, ideges összeressenéssel tekintett hátra. Mindezt azért, hogy alkalma legyen be-segíteni a kocsi Wetherall asszonyt.

Wetherallék mindig elmentek a templomba. Az emberi automatáknak ahhoz az elterjedt fajához tartoztak, a kik keresztil mennek az életben, a nélkül, hogy csak egyet is elmulasztanának azokból a mozdulatokból, melyeket az őket körülvevő bábuk tenni szoktak. A bellomonti bábuk, az igaz, nem jártak templomba, de más hasonlóan előkelő bábuk igen, — és Wetherall úr és neje ismeretése oly széleskörű volt, hogy a jó Isten is azok közé tartozott, a kiknél látogatást kellett tenniük. Ezért pontosan és elszántan megjelentek, azoknak az embereknél az árcikfejezésével, a kik kénytelenek valami unalmas helyre menni. Utánuk a két Trenor-leány ugrott, ásitozva s menet közben igazgatva egymás fátolyát és szalagjait. Megígérték Lilynek, hogy elmennek vele a színházba — mondogatták — és a Lily olyan kedves galamboska, hogy a kedvéért szívesen megtesznek mindent, bár el se tudják képzelni, hogy mi jutott most egyszerre az eszébe. Ők ugyan jobb szerettek volna Jackkel és Gwennel tenniszt játszani, ha Lily azt nem mondta volna nekik, hogy jöjjenek vele. A Trenor-kisasszonykák után jött Lady Raith Cressida, egy vihartépet alak ödivatú selyem-ruhában, a melylyel hűnek maradt vallásos neveltetéséhez ilyen ellen-tétes környezetben is.

XIII. ALFONZO SPANYOL KIRÁLY A NÉP KÖZÖTT.

Balogh Rudolf: Erdőben.

olcsóbban és legkényelmesebben. A fő a *pose* volt, a beállítás, az obligát mosoly, egy kis *re-touche*, a mely száműzött a képből minden olyasmit, a mi nem szép: egy-két ráncot, szemölcsöt. A hivatások mesterek, úgy is mondhatnám: mesteremberek jóvoltából sohasem jutott volna oda a fotográfálás, a hol most van, hogy iparból tudomány, tudományból pedig immár művészté kezd válni.

A műkedvelők, ezek a merész és ábrándos volunteerok kellettek ahhoz, hogy a fénykép ne legyen eleven arcoknak halotti maszk-szerű visszatükrözése, hanem maga is eleven legyen, élő, változatos, meglepően igaz és olykor meglepően művészi. A művészi szép iránt való vonzódás, a pictura és plasztika igaz megértése nemcsak azokban lehetséges, a kik esetet vagy mintázófát fognak, de lehetséges azokban is, a kik száz és egy oknál fogva nem léphetnek bevalottan művészi pályára. Ezen modern ikarusok teremteték meg a *fotográfálás művészetét*, a mely, ha hasonló lendülettel halad fölfele mint, eddig: kemény versenytársa lesz nemcsak a rajzolásnak, de a festészetnek is.

A magyar amatőrök barátságos körhelyiségében (Városház-utca 3.) kicsiny, de intim és értékes háziállatás ad számot arról, hogy nálunk is kezd a fotográfálás művészté és következtetés-képen a művészet népszerűsítőjévé válni. Kisebbségi városokból, sőt egészen apró falvakból is érkeztek fényképek a kiállításra s a mi ennél jelentősebb, nagyobb részt a tárlat értékesebb csoportjába tartoznak.

Technikai készségével, művészi látásával legkiemelkedőbb szereplője a kis kiállításnak Balogh Rudolf, a kinek erős tehetségét olvasóink is jól ismerik. Határozott érteke van a festői jelenségek iránt, de ezek közül is ki tudja választani azt, a mi valóban a fényképező lencse elé való. Fölvételei frissek, nem egyszer poétikusak, mindig művésziek. Megkapta a kis kiállítás egyetlen díját.

Garay József a színes fényképezésben nyújt érdemes és érdekes dolgokat. Kifogyhatatlan türelemmel és jelentős tudással csinálja a maga apró csendéleteit. *Novomeszky Imre* *Kis arczképe*, meg egyéb apróságai határozott karakterre vallanak és kiolvasható belőlük, hogy a szerzőjüktől tárlatról-tárlatra mind értékesebb munkákat lehet remélni. *Horváth C. Guidó* *Gyermek-arczképe* jeles dolog, mindössze annyi ellene a kifogás, hogy színben hamis és nem művészi. Az égő karmin helyett alkalmasabb lett volna valamely tompább tónusú, paszteles vörös. A holdvilág, a felhők és a folyamok költészete árad *Magyar R. Emil* *Vadludak a Dunán* című fölvételéből. *Kreft Elza* Bécsből küldött egy képet: *Holdvilágnál*, érdekes, borongós hangulat, de levegőtlen. *Révész-Helbing* a plein airben jeleskedik. *Verőfényben*, *Körbe-körbe* című képei finom és bájos munkák. Jó látásról, festői érzékről tanuskodik *Minich Samu* *Búcsúok*, *Húvós Iván* *Merengő nő* és *Jóó József* *Nagymosás* című képe. Sok finom-

ság és költői vonás van *Szodényi Nagy Béla* *Téli tájképében*.

A kis kiállítást, a melynek a képei javarészt eladók, Budapestről *Aradra* fogják vinni.

—r. —r.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

A 'Budapesti Szemle' most megjelent áprilisi füzetének első helyén *Mika* László mond el érdekes dolgokat az erdélyi követség házáról, a mely egykor Konstantinápoly Balata nevű városrészében állott.

Balogh Rudolf: Könnyű léptek.

A MAGYAR AMATEURÖK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK FÉNYKÉP-KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

Erner Kornél egyenes adóink újjáalkotásáról értekezik, gróf *Vay Péter* ausztrálzásini naplójegyzeteinek közlését folytatja. *Hegedűs Pálnak* a francia szabadelvű császárságról szóló munkájából a negyedik közleményt kapjuk, *Jókay Lajos* 'Ötven év előtt' című elbeszélése, *Vargha Gyula* és *Berki Miklós* verse adják a szépirodalmi tartalmat. Egy névtelen írónak és erősen érvel a név elé kell írni: báró Kemény Zsigmond és nem Kemény Zsigmond báró. Az 'Értesítő' rovatban egy sereg magyar és külföldi munkáról van bírálat. A 'Budapesti Szemle' *Gyulai Pál* szerkesztésében s a Franklin-Társulat kiadásában minden hó elsején jelen meg; előfizetési ára félre 12 korona, egyes szám ára 2 korona.

Krúdy Gyula elbeszélései. *Krúdy Gyula* nagyon termékeny író, talán a legtermékenyebb azok között, a kik ma a lapok tárczarovatában szerepelnek. Az ilyen termékenységhez igen élénk invenzió kell, mert *Krúdy* majdnem sohasem dolgozik mese nélkül; nem éri be egy-két alaknak beállításával, hanem történet keretébe illeszti alakjait. Színhelyül kisajátította magának a magyar föld egy érdekes darabját, a Nyírséget, a maga erősen individuális tájképeivel és furcsa, féllábbal a multban, féllábbal az ábrándok világában élő embereivel. Ezek az alakok egész különös, épen a mienktől elütő volta miatt érdekes életet élnek, kis világuk csalóka távlatában óriási esemény számba mennek apró-cseprő bajaik, torzalkodásaik, szerelmeik, a melyeket rettentő komoly képpel csinálnak végig a nélkül, hogy sejtelmük volna komikus voltukról. A *Krúdy* Gaáljai és Zathureczkyjai nem élnek a mai világban, ő hozzájuk nem ér el a modern élet egyetlen hulláma sem, falvaik körül vannak bástyázva a minden kívül eső dolog iránti közöny kőnél erősebb bástyáival. Gondolkodásmódjuk, életük berendezése, igényeik olyanok, a melynek ősapáikéi voltak két-háromszáz évvel ezelőtt. Pusztulásra ítélt faj ez: a régi lélek előregedve, esenevészen hörög bennük, az új számára pedig nem bírnak megnyitni. Anyagilag máris többé-kevésbé elpusztultak s az ő életükkel nyoma vész fajtájuknak is. Van valami melancholikus humor bennük s ez adja meg *Krúdy* novelláinak az alap-

hangulatát: olyanok, mint az őszi táj, van bennük csillogás, még virág is nyílik mezeiken, de minden a haldoklásra figyelmeztet. Természetesen az ilyen életben nem sok a változatosság s hogy mégis, egyfolytában olvasva *Krúdy* két könyvét, alig érzünk egyhangúságot, — épen ez bizonyítja legjobban *Krúdy* leleményének frissességét. A sokat-írásszamos veszedelmeit azonban nem tudja teljesen elkerülni: előadását néha túlkönnyűnek találjuk, mintha nem ért volna rá mélyebb, erősebb színeket keresni s beérné azokkal, a melyek hamarosan keze ügyébe esnek. Néha elejt egy-egy élénk hatást, nem aknázza ki eléggé mindazt, a mi tárgyaiban bennük van. A mi azonban mindennél nagyobb veszedelem, stíljében modorosságokat találunk, a melyek annál inkább szembe tűnnek, mert az író mindig egy s ugyanazon hangnemből szól hozzánk. Semmitől sem kell jobban óvakodni az írónak, mint a modorosságtól, a motivumok, a kifejezési formák cliché-szerű megmerevedésétől; élettelenység és unalom jár mindig a nyomában. *Krúdy* két most megjelent könyve közül az egyikben, a mely a 'Pajkos Gadlek' címet viseli, tizenhét elbeszélés van, a másikban, 'A szakállszárítón' címűben tizenegy.

Élet és álom. Ezt a banális, semmitmondóvá kötött címet egy érdekes könyv viseli. *Gagyhy Dénes* írta, egy fiatal tanár-ember, tizenhárom történeti tárgyú elbeszélés, vagy jobban mondva szépirodalmi formában feldolgozott történeti kép van benne. *Kisfaludy Sándor* szerelme a bécsi táncosnővel, *Medina Mária*val, *Balassa Bálint* és a cizterias leány históriája. *Kármán József* és egy szép

Minich Samu: Búcsúok.

Magyar R. Emil: Vadkaesák a Dunán.

asszony szerelme, — majd mind ilyenek a tárgyak: a magyar történet és irodalomtörténet romantikája ez, a mi az író figyelmét s elbeszélő kedvét foglalkoztatja, sőt még külföldre is elmegy hasonló motivumokért egyszer-kétszer. Az ilyen előadásmódnak megvannak az előnyei, az olvasó abban az illúzióban maradhat hogy novellákat olvas, de a mellett tanul egy kis történetet, — de megvannak a veszedelmei is. A kettős anyagot: a szépirodalmi és a tudományost, nagyon nehéz egyensúlyban tartani, hogy az egyik el ne nyomja a másikat. Ezért mindig egy kis gyanuval fogunk bele egy efféle munka elolvasásába, attól félünk, hybrid dologt kapunk, a mely se nem elég szépirodalmi, se nem elég tudományos. *Gagyhy Dénes* ezt a nehézséget elég jó érzékkel győzi le; nem fejleszt ugyan irodalmilag kikerekített meséket, de többnyire ép annyi szépirodalmi színt ad történeteinek, a mennyi elég arra, hogy izesebbé tegye a tudományos anyagot. Romantikus lélek, — a mit már tárgyainak megválasztása is elárul — sokszor édeskésé is válik az előadása, de ez talán nem is olyan nagy baj, mert az ilyen elbeszélések alacsonyabb szellemi színvonalú közönségnek valók, a mely a tudományos olvasmány komolyságától irtózik, tehát kellően meg kell neki csukroznia a tudományos ismereteket, ha be akarjuk vele vetetni. Ez a publikum pedig szereti az érzelmes, lírizáló hangot, az ideális színészést. A könyv ebből a szempontból hasznos szolgálatot is tehet, különösen az ifjúságnak való olvasmányul.

Modern festők. Ebből a vállalatból, mely igazán művészi színes reprodukciókban mutatja be a modern festőművészet legnevezetesebb munkáit és művelőit, legújabb füzetében meglepetéssel szolgál:

Mérei Emil: Patkoló kovács.

A MAGYAR AMATEURÖK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK FÉNYKÉP-KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

*Szekely Bertalan*nak, a monumentális történeti képek és falfestmények kitűnő mesterének egy intim hangulatú, finom kis tájképét közli első helyen. A közönség nem igen látott még *Szekelytől* ilyen dologt: most megcsodálhatja az öreg mester modern felfogását, nagy egyénítő eréjét, lelkének fiatalos melegségét. Ezenkívül még öt külföldi festő szerepel egy-egy művel a füzetben: a velencei *Fragnacomo* mystikus 'Chigoggiai est'-jével, a dán *Krøyer* 'Est a tengerparton' című finom rajzú képével, *La Touche* tüzes színű 'Nászutazás'-ával, a francia *Picard* bámulatosan szép 'Ibolya-árus leány'-ával és *Stuck* pompás humorú 'Alvó Faun'-jával. Igazán szinte érthetetlen, hogy — mint a füzethez mellékelt kiadói jelentésben olvassuk, — ezt a minden tekintetben becses vállalatot nem támogatja eléggé a közönség, úgy, hogy a kiadó vállalat már be akarta szüntetni s most is csak próbára adja ki még egy évig. Olecsó árért, füzetenkint 3 koronáért a modern művészet teljességét jellemző és megértető kép-sorozatot kap benne a közönség, a modern reprodukáló technika tetőpontján álló kiállításban. E mellett bizonyos tekintetben nemzeti fontossága is van a vállalatnak: mivel azonos kiadásban nyolcz európai nyelven is megjelenik egy nagy lípesei kiadó-czégnél s e kiadások mind-egyik füzetében is van egy-egy magyar kép, — művészetünk külföldön való ismertetésének is egyik leghathatósabb tényezője.

Balogh Rudolf: Torockói udvar.

A MAGYAR AMATEUROK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK FÉNYKÉP-KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

A Magyar kereskedők könyvtára című igen hasznos, közérdekű vállalatban, melyet dr. Schack Béla szerkeszt, két újabb kis könyv jelent meg. Az egyikben *Pajor Árpád* ismerteti az üzleti árukiadást eszközait s első sorban köztük a legfőbbet, a reklámozást, olyan módon, a melynek hasznát veheti minden kereskedő ember, a másikon a világhírű lipcei vásárokról szól *Pataki Simon*, a történelmi adatok ügyes csoportosításával s a jelenlegi állapot talált képével. A két füzettel teljes lett a vállalat negyedik évfolyama, a mely az eddigiekkel együtt hasznos előmozdítója lehet a kereskedelmi műveltségnek.

A Duna és Tisza közötti csatorna régóta vitatott, legújában ismét az érdeklődés homlokterébe jutott kérdésével foglalkozik *Bogdánfy Ödön* művegyetemi magántanár tanulmánya, melyet eredetileg a »Budapesti Szemle« közölt s a mely most különnyomatban is megjelent. Részletesen vizsgálja e fontos kérdés minden oldalát műszaki, pénzügyi, közgazdasági s forgalmi szempontból. Feltárja a javaslatba hozott alternatívák előnyeit és hátrányait s maga állást foglal a mélybejárást hajócsatorna mellett, a mely öntöző-művel is szolgál s ez által megnövekedésünk és parasztságunk gyarapítására is igen jótékony hatást gyakorolna.

Új könyvek:
Pajkos Gadák: elbeszélések, írta *Krúdy Gyula*. Budapest, a »Budapesti Hírlap« kiadása; ára 3 korona.

A szabályszerítők: elbeszélések, írta *Krúdy Gyula*. Budapest, a »Budapesti Hírlap« kiadása; ára 3 korona.

Elet és álm. Irta *Gagygy Dónes*. Budapest, Singer és Wolfner; ára 3 korona.

Modern festők, eredeti színekben és magyarázó szöveggel. Szerkeszti dr. *Terey Gábor*. 1907-iki füzet. A hat művész színes képet tartalmazó füzet ára 3 korona. Egy kötet ára, 72 képpel, 36 korona.

Az árukiadást eszközei, írta *Pajor Árpád*. Budapest Lampel-Wodianer részvénytársaság. (Magyar kereskedők könyvtára); ára 150 korona.

A lipcei vásár, írta *Pataki Simon*. Budapest, Lampel-Wodianer részvénytársaság. (Magyar kereskedők könyvtára); ára 3 korona.

A Duna és Tisza közti csatorna. Irta *Bogdánfy Ödön*. Budapest, külön lenyomat a »Budapesti Szemle«-ből; ára 20 fillér.

Palaeontologiai tanulmányok a harmadkorú rákok köréből; írta dr. *Lórény Imre* Budapest, M. T. Akadémia kiadása; ára 2 korona.

A gazdasági tudósítók évkönyve 1907. évre; kiadja a földművelési miniszter. Budapest, Pallas részvénytársaság; ára 1 korona.

EGYVELEG.

* Minden egyes német katona fölszereléséhez egy biblia s egy fél font csokoládé is tartozik.

* London városának törvényhatósági hivatalai-ban 70 ezer ember van állandóan alkalmazva.

Drága kincs a fog s értékeiről akkor szerez tudomást az ember, ha elveszti. A szép fog, az illatos száj sem megvetendő előny. Jó, szép fogakkal, illatos szájjal bír mindenki, a ki rendszeresen használja a Brázy-féle *Katona* sáborcsesze fogkrémét, a mely korszakot alkot ezen a téren. A *Katona* nélkülözhetetlen a mindennapi szájhigiéné és fogtisztításnál.

Országos kiállítás. A Mecsekhegy aljában elterülő ósi püspöki város, jelentőségteles eseményre készül, a mennyiben területén zajlanak le az országos kiállítás május havában megkezdődő ünnepélyei. Első helyet foglaland el, bizonyára a butoripar s ebben is az a lakásberendezés, melyet Nadler Róbert tanár tervei szerint, magyar stílusban, a budapesti asztalos mesterek butorcsarnok szövetkezete fog kiállítani.

A Triesti Általános Biztosító Társaság (*Assicurazione Generale*) f. évi március hó 21-én tartott 75-ik közgyűlésén terjesztették be az 1906. évi mérlegek.

Abból az alkalomból, hogy az intézet ezúttal fennállásának 75-éves fordulóját ünnepi, a társaság központi igazgatósága sok óvatozásban részesült. Az előtűnt fekvő jelentésből látjuk, hogy az 1906. évi december 31-én érvényben volt életbiztosítási tőkeösszegek 849.570,242 korona és 52 fillért tettek ki, és az év folyamán bevett díjak 38.862,847 korona és 74 fillérre rúgtak. Az életbiztosítási osztály díjtartaléka 23.657,486 korona 07 fillérrel 232.734,149 korona 05 fillérre emelkedett.

A tűzbiztosítási ághoz, beleértve a betöréses- és tűkörü- ügy biztosítást a díjbevétel 15.386.704,734 korona biztosítási összeg után 25.505,395 korona 14 fillér volt, miből 9.306,044 korona 45 fillér viszontbiztosításra fordított, úgy, hogy a tiszta díjbevétel 16.199,350 korona 69 fillérre rúgott, mely összegből 11.538,632 korona 29 fillér mint díjtartalék minden tehertől menten, a jövő évre vitetett át. A jövő években esedékesse való díjkielvezvények összege 103.743,787 korona 95 fillér.

A szállítványbiztosítási ághoz a díjbevétel kitett 3.916,243 korona 47 fillért, mely a viszontbiztosítások levonása után 1.676,243 korona 96 fillérre rúgott.

Károki társaság 1906-ban 34.650,665 korona 27 fillért folyósított. Ehhez hozzáadva az előbbi években teljesített kárizásokat, a társaság alapítása óta károk fejében 861.570,345 korona és 95 fillérnyi igen tekintélyes összeget fizetett ki.

A nyereség-tartalékok közül, melyek összesen 5.250,000 korona 75 fillérre rúgnak, különösen kiemelendők: az alapszabály szerinti nyereségtartalék, mely 5.250,000 koronát tesz ki, az értékpapírok árfolyamgátlására alakított tartalék, mely a 3.729,624 korona 71 fillérre emelkedett, továbbá felelőtlenítő a 160,000 koronára rúgó kétszázötvenötöt tartaléka és az ingatlan tartalék, mely az idei áttalálással 1.119,637 korona 54 fillért tesz ki. Ezekben kívül fennáll még egy 1.471,110 korona 50 fillért kivevő tartalék, melynek az a rendeltetése, hogy az életbiztosítási osztályban a kamatból esetleges csökkenését kiegyenlítsse.

A társaság összes tartalékjai és alapjai, melyek elsőrangú értékeknek vannak elhelyezve, az idei áttalálások folytán 270.062,078 kor. 64 fillérrel 292.979,392 kor. 76 fillérre emelkedtek, melyek következőképpen vannak elhelyezve:

1. Ingatlan és jelzálog követelések 51.530,990 kor. 71 fillér. 2. Életbiztosítási kötvényekre adott kölcsönök 22.590,292 korona 99 fillér. 3. Letétmentesített értékpapírokra adott kölcsönök 2.228,493 korona 80 fillér. 4. Értékpapírok 201.268,324 korona 28 fillér. 5. Tárcza váltók 664,481 korona 84 fillér. 6. A részvényesek biztosított adósságai 7.350,000 korona. 7. Bankoknál levő rendelkezésre álló követelések, készpénz és az intézet követelése, a hitelezők követeléseinek levonásával 7.347,189 korona 14 fillér. Összesen 292.979,392 korona 76 fillér.

Ezen értékekből 605 millió korona magyar értékekre esik.

Rheumában (csúzbán) szenvedőknek nem csodaszere van szükségük, hanem kipróbált gyógyszerre. Ily kitűnő és bevált gyógyszer az erősített Capsin-Kenőcs rheuma (csúz), stb. ellen. Készítő: Szenthe Lajos, főraktár: Török József, VI. király-utca 12.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»

54-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, s több mint ezer képpel, legjelesebb hazai írónk és művészeink közreműködésével jelen meg.

A «Vasárnapi Ujság» színes képmel-lékleteket is ad, több színben művészileg kivitt képeket.

A «Vasárnapi Ujság» a legjelesebb hazai és külföldi regényíróktól közöl elbeszéléseket és regényeket képekkel, s kiterjeszkedik a női divatra is.

Előfizetési feltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 4 korona, fél-évre 8 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a »Világkrónika«-val negyedévre 4 korona 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Lippay Cs. és kir. altábornagy, a III. osztályú vaskoronarend lovagja, a katonai érdemkereszt tulajdonosa, a budapesti honvédkörlet volt parancsnoka, a ki csak néhány hónappal ezelőtt ment nyugdíjba, 59 éves korában Budapesten. — SZINYER László, Szinyei József egyetemi tanár és neje Rosendahl Hilma húsz esztendő fia Budapesten. — MATOLCSY Károly kir. közjegyző, megyei és városi bizottsági tag, volt 48-as honvédfőhadnagy, 79 éves korában Cegléden. — BALLA PÁL 91 éves korában Újvidéken. — BESEKESZKY BALINT m. kir. pénzügyi titkár, 46 éves korában Marosvásárhelyen. — STERN HERMANN a n. gyvárdi függetlenségi párt elnöke 57 éves korában Nagyváradon. — FANGH ISTVÁN m. á. v. hivatalnok, 34 éves korában Rákospalotán. — PÉTS SÁNDOR, 68 éves korában. — FRANKFURTER MARIK magánzó, 86 éves korában Budapesten. — ÁRKOSI BENKŐ ZSIGMOND, 48-as honvédfőhadnagy, 95 éves korában, Maroscsicsón. — WAGNER JÓZSEF volt 48-as honvédszázasos, 85 éves korában Nagyváradon. — THIERING ARTHUR mérnök, 40 éves korában Sopronban. — SAMASSY BÉLA nyug. gazdatiszt, Budapesten. — SZABAD ENDRE pápai kamarás, a nagyváradi latin szertartású egyházmegye misés papja, a gyulai római katolikus főgimnázium első igazgatója, 45 éves korában Gyulán. — SIPOS ISTVÁN m. kir. kataszteri főmérnök, 43 éves korában Nagyváradon. — KOMLÓSI SÁNDOR ügyvédjelölt, 33 éves korában Budapesten. — ZULAGH ISTVÁN nyug. áll. tisztviselő, 65 éves korában Csaki községben. — MATHEIDES SÁNDOR, 63 éves korában Aszódon.

Özv. gyögyörékéri és monoszli Erdődy Károlyné grófné, szül. Kolovrat-Krakovszky Julia grófnő csillagkereszt- és palotahölgy 84 esztendősen korában Ónodon. Erdődy Rudolf és István grófok édesanyjukat gyászolják az elhunytban. — Özv. kereszturi FURKA FERENCZNE, szül. drágavilmai és kővári Csonka Karolina 74 éves korában Keleszturon. A vajdahunyadi családi sirbaltban tették hők nyugalomra. — Özv. csalóköz-megyerosi SZABADHEGYI SÁNDORNÉ, szül. nedeczei Nedeczky Ida Szerencsen 69 éves korában. — GENESICSI KAROLA, az aszódí ág. ev. polgári leányiskola igazgatónője Kolozsvárott. — KODRA GYULÁNÉ, szül. kemendi Várady Olga 42 éves korában. — Özv. ALBERT PÉTERNE, szül. Fiesor Zsuzsanna 55 éves korában Budapesten. — Özv. SCHNETZER JÁNOSNÉ, szül. Linder-mann Mária 58 éves korában Szekesfejerváron. — Özv. POLCZER FERENCZNE, szül. Kostyán Mária földbirtokosnő, 67 éves korában Czellődmölkn. — Özv. MEZEY PÁLNÉ, szül. Szabó Terézia Kaposváron. — Özv. ZOLD KÁROLYNÉ, szül. Vlaszathy Krisztina 71 éves korában Budapesten. — TONOK MIHÁLYNÉ, szül. Vodieska Izabella Tasnádon. — Özv. GRANISCHTADT JAKABNÉ, szül. Bauer Riza 67 éves korában Budapesten. — MOLNÁR ANTONIA, tanítónő 65 éves korában Reoskon.

Szerkesztői üzenetek.

Napimádát. Érdeklődéssel olvastuk, mert a szerzőlő látunk már jó dolgot is. Ez se rossz. Sőt közölni is lehetne, ha egy kicsit össze tudná vonni, mert meglehetősen szétfolyóan van írva s főleg ha egy-két

stílus-hibán segíteni tudna. Így ez a sor: »Áldozati oltár volt mindig a vérem«, teljesen hamis, érthetetlen képet ad. A vér nem lehet oltár, ennyire külön-nemű dolgokat nem lehet egy képhez összefoglalni. Zavaros sor ez is: »Lángok pislaszemű, hűnyő tüze lettem«. A képes beszéd arra való, hogy a költő érzékelhetetlen állíthassa az olvasó szeme elé az elvont vagy másképp plasztikusán ki nem fejezhető dolgokat, — az ilyen homályos képek azonban ép az ellenkezőt érik el. Egyébiránt szívesen vennék megtekintésre egyéb dolgait is, — azt hisszük, találmánk köztük közölhetők.

Tavaszi dalok. (Ilonka) Finom női lélekéből fakadtak, vibrál is bennük költői hangulat, de nem jut eléggé érvényre, mert a nyelv bátortalanul, tapogatózva viszi a gondolatot. Csinos, rokonszenves diletáns-munka, kézirathat, baráti körben felolvasva hatásos is, — a nagy nyílvanosság azonban megártana neki, elvenné színet, hamvát.

Anyátlanul. A kéziratot megkaptuk, el is fogjuk olvasni, csak néhány heti türelmet kérjük, a míg elég időnk lesz hozzáfogni.

Hangulatok. L. I. emlékére. Becsületes, szolid versek, senkit meg nem botránkoztatának, de nem is érdekelnének senkit, mert nincs bennük egyetlen frissebb fordulat, új szín sem.

Anyámhoz. Nem mond semmi új dolgot, csak ismétli azt, a mit a költők anyjuk iránti szeretetük-ről évezredek óta elmondogattak.

Nem közölhetők továbbá: Madárhoz. — Boldog az Szomorú fű. Fohász stb. — Barna lányhoz. — Alkonyodik.

Foulard és »Henneberg«-selyem 60 kr.-tól feljebb, hármentve és vámentesen. Minta postafordul-tával. Megrendelések bármely nyelven intézendők: an Seidenfabrikt. Henneberg in Zürich.

A Bőr- és Lítihion-tartalmú, természetes és vasmentes **Salvator-forrás** kitűnő sikerrel használtatik vesebajoknál, a húgzhólyag bántalmánál és köszvényénél, a cukorbetegségnél, az emésztési és légzési szervek hurutjainál.

Kapható ásványvízkereskedésekben vagy a Selyne-Lipiczi Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Rudolfstr. 8.

LEGJOBB FOG-CRÉME **KALODONT** a fogakat tisztán fehéren, épen tartja.

Első Leánykiházasítási Egyet m. sz. Gyermek- és életbiztosító intézet Budapest, VI. Teréz-körút 40—42. sz. Alapítva 1863.

Folyó év március havában 2.053,700 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 1.788,800 K értékű új biztosítási kötvény átlátott ki. Biztosítási összegek fejében 71,646 K 22 f. fizetett ki. 1907. január 1-től március 31-ig beárólag 5.774,300 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 5.070,800 K értékű új biztosítási kötvény átlátott ki. Biztosított összegek fejében a folyó évben 273,686 K 80 f. és az intézet fennállása óta 11.476,932 K 71 f. fizetett ki. A »D.« osztálynak f. évi március 20-án dr. Stamberger Ferenc kir. közjegyző jelenlétében megjelölt XI. kisorsolása alkalmából az alábbi alapköltségviszámok soroltattak ki, minek folytán a nevezett tagoknak egy-egy 1000 koronát szülő díjmentes nyeregmény kötvény kiszolgált. tott: 158 alapsz. Fürst Manó Budapest, 50488 alapsz. Jaulusz Salamon Budapest, 2297 alapsz. Goldstein Jakab Eszék, 3708 alapsz. Praskó Ferenc Nagybeskere, 5587 Hécsel Ferenc Simánd, 51830 Krausz Lajos Nagyvárad, 93179 alapsz. Frenkel József Nagyluckó, 4043 alapsz. Musafia Avr. József Zepceze (Bosnia).

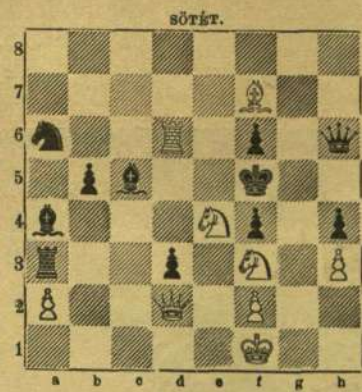
MARGIT-GYÖGY-FORRÁS („Margittelep“ Beregmegeye) gyomor, belek, húgzhólyag s különösen a légzőszervek hurutos bántalmainál igen jó hatású még akkor is, ha vérzések esete forog fenn. Megrendelhető: Édeskuty L.-nél Budapesten és a forrás kezelőszégnél Munkácsen. 12096

MAGGI-IZESÍTŐ javítja a leves ízt. Néhány csepp elegendő! 12102 Készíti Maggi Gyula és Társa, Wien IV/1.

„Klotild kávéház“

SAKKJÁTEK.

2530. számú feladvány. Miskolc Antalól, Budapest

Világos indúl és a harmadik lépésre mattot ad.

A 2522. sz. feladvány megfejtése Kintzig Róberttől.

1. Ff1—d3 — 12—11 V
2. Fd3—f1 — 14—d3
3. Ff1—d3 — Kd5—d4
4. Fd5—b6 — matt.

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A »Budapesti Sakk-kör«. — A »Budapesti III. ker. Sakk-kör«. — Ladányi Antal. — Wyschogrod Pál (Budapest). — Németh Péter (Csongor). —

Kintzig Róbert (Fakert). — Müller Nándor (Szombathely). — Nyársik Agnes (Szeged). — Hoffbauer Antal (Léptédr). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A »Győri Sakk-kör«. — Székely Jenő. — Mészáros József (Győr). — Szapok Árpád (Köröszén). — A »Zbori Társaság«. — A »Kecskeméti Katolikus Kör«. — Vécsei Miklós (Zala). — Ifj. Hubay Bertalan (Budaörs). — A »Dunaörsi Egyenlőítő Kör« (Dunaörs). — Barcs Mihály (Udvar).

Sakk-üzenetek.

K. R. Fakert. Megkapjuk; megvizsgáljuk. G. K. Sárospatak. Legközelebbi teljes nével beküldeni a megfejtést; máskülönben nem íthatjuk be a megfejtők névsorába.

KÉPTALÁNY.

A 10-ik számban megjelent képtalány megfejtése: A szabadság a béke legszebb virága.

Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál.

Szerkesztési iroda: Budapest, IV. Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Selyem van divatba!

Kérjen 10 filléres levelezőlapon mintákat a mi tavaszi és nyári újdonságaink ruhák és blousok számára: Echizen, Taftes, lustrén, Louisine, ajour, Mousseline 120 cm széles K 1-20-tól felelősek. fehér, egy- és tarkasziú, ugyancsak himniz blousokat és ruhákat készítenek. Mi csak jóállással készített selyemszövetet adunk el direkt magánfelvételnek, vám- és portmentesen a lakásba szállítva.

SCHWEIZER & Co., Luzern U/24. (Svájc.) Selyemszövet-kivitel. Kir. udv. szállító.

MATTONI-FÉLE **GLIESSHUBLER** TERMÉSZETES SAVANYU-KUT

Csak »SICULIA« névvel ellátott üvegek valódiak

A Málnási **„SICULIA“** forrás-víz

a sós savanyuvizek királya.

Sziklártégekben átfutó ártéki-forrás.

A gyomereget rögtön megszünteti. Páratlan érzégerjesztő. Azonnal ható különlegesség a gége, tüdő, torok, gyomor, vese, hólyag hurutos bántalmait ellen. Korányi, Kéty, Núrján, Tausz, Riegler tanár urak szak- és vegytani véleményei a MALNÁSI Siculia forrást a kontinens legdusabb természetes alkalikus sós savanyuvizének minősítik. — Magyarországi főraktár: Brázy Kálmán, Budapest, József-körút 37.

Kapható minden gyógyszerárban, drogna- és fűszerkereskedésben. TELEFON 50—46.

Vesszőparipa-liliomtejszappan

BERGMANN és TÁRSA cégél, Dresden és Tetschen E/m.

a naponta beérkező elismerő levelek bizonyossága szerint most és a jövőben is a leghatásosabb szappan marad az összes gyógyszerárak között, szepől ellen, valamint gyöngye, puha bőr és rózsás arccsín elnyerésére és megtartására. Darabja 80 fillért kapható minden gyógyszerárban és drogueriában, illatszer- és fodrászüzletben.

KÖVÉRSÉG koral vénység. Kincs, arany, sok pénz mit ér, ha nincs egészség? Pedig minden betegségnél kezdődik az emésztési zavarról és az elbajlásról okoz. Azt kell látni, ha a baj nincs még elhárítva, csak egy kisritet tenni a világhírű Mander-porral, melynek ára azért oly csekély, hogy minden embernek módjában legyen azt megvenni. Mander egy doboz 3 kor. 80 fillér. Teljes orvosi és vegytani bizonyítványokkal és utasítással utóval, vagy a pénz beutalása mellett, esztőlki 11761

Mad. Mandl Ida, Bpest, Károly-körút 24. TÖRÖK JÓZSEF, gyógyszerész, Király-utca 12. sz.

Katona Géza éttermei

IV. kerület, Váci-utca 38. szám. Műncheli Hofbräu-sör a hajor királyi udvari serfőzléből Részvény udvari-sör s Kőbányai részvény-serfőzléből. Külön páholyok és termek nagyobb társaságok részére. Tiszta fajták és izletes ételek.

IV., Váci-utca 38. és Irányi-utca sarkán. — Villamos megállóhely. Minden vasárnapon és ünnepnapon a m. kir. 1-ső honvédsze hangversenyes. Katona Géza tulajdonos.

KALOGÉN
BRÁZAY SÓSBORSZESZ
LEGJOBB SZER
A FOGAK
ÁPOLÁSÁRA
FOGKRÉM

12110

ZENEMŰVEKET
vegyünk 11808
ROZSNYAI KÁROLY
könyv- és zeneműkereskedésében
IV. ker., Muzem-körút 15. szám alatt.
Bő zeneműárjegyzék
könyvjegyzék **Ingyen.**

Ha őszül a haja
ne használjon más, mint a
„STELLA“-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvege 2 K.
ZOLTAN BELA gyógyszerárban,
Budapest, V/49, Szabadság-ter, Sétány-utca sarkán. 11762

Rozsnyai Máttyás chininezukorkája itelen chiniből.

Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Láz ellen!
Nem keserű!
Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinint bevenni nem képesek.

Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapíron Rozsnyai Máttyás névalírása olvasható. 11266

Rozsnyai Máttyás
gyógyszerár
Arad, Szabadság-ter.

MANDULA KORPA
ARC ÁPOLÁSRA
LEGJOBBAN BEVÁLT SZER
MOTSCH A. & T. BÉCS
K. Quellengasse 116. sz.
I. Wollzeile 9. szám.

Vérszegények, gyöngélkedők, idegesek.
Felnőttek és gyermekek találnak a dr. Hofmeier-féle „Phorxal“-ban egy kiváló érvénygyógyító idegerősítő táp- és erősítőszert. Orvosi tekintélyektől ajánlva. Árak: Folyékony kor. 3.50, 5 és 8. Pastillák: 100 db K 1.50, 400 db. 4 kor. Por: 25 gr. kor. 1.20, 100 gr. kor. 3.50. Gyermekpastillák csokorával 100 db á 1/4 gr. K 1.75.

Főraktár: **Török József**, gyógyszerész Budapest, Király-u. 12. — Kapható minden gyógyszerárban.

Sok millió előkelő urhölgy használja a világhírű **Földes-féle**

MARGIT-CREMET,

mely zsírtalan, ártalmatlan s rögtön szépíti. A Földes-féle **MARGIT-CREME** gyorsan és biztosan ható ártalmatlan szer szepők, májfoltok, bőrtakák, pattanások, kiütések s mindennemű bőrbaj ellen. A világ legelőkelőbb hölgyei használják és elragadtatással beszélnek annak páratlan és csodás hatásáról. Egy tégely elhasználása után erről mindenki meg fog győződni.

Postán utánvételre vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő: **Földes Kelemen** gyógyszer. Arad.

Armo Excellent
az előkelő világ kedvelt divatillat-szere!
Zsebkendő-illatszer
Eau de Toilette
Eau de Cologne
Toilette-arczpor
Sachet.
Minden hasznoszerű üzletben kapható, ha nem, akkor
A. MOTSCH & Co.
Wien, I. Wollzeile 9.

HA FÁJ A FEJE,
ne tévedjétek, hanem használjon azonnal
Beretvárs-féle MIGRAIN-Pasztilát
mely 5 perc alatt mindenféle természetű ideges fejfájást, még ha krónikus is, megszüntet. Félülnél minden eddig ismert szert. Hatása bámulatos, még a leghevesebb fejfájásnál is. 12103
Főraktár: **Beretvár Tamás** gyógyszerész Kispeszt, Rákóczi-utca 6.
Ingyen postal szállítást 3 doboz rendelésnél.

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszert a **MELANOGENE** fekete és barna színben. Ezen kitűnő és ártalmatlan készítménnyel haját, szakállát, bajuszát pár perc alatt feketére vagy barnára lefesteni. A szín állandó és a természetes színtől meg nem különböztethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem piszkít. 11284
Ára 2 korona 80 fillér.

Budapesti főraktár: **Török József** gyógyszer. Király-u. 12 és Andrassy-ut. 28. Kapható minden gyógyszerárban.

TRIESTI ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ-TÁRSULAT (Assicurazioni Generali).

KIADÁS

Nyereség- és veszteség-számla az A) mérleghez. Elemi-biztosítási ág (1906).

BEVÉTEL

	korona	fl.	korona	fl.		korona	fl.	korona	fl.
I. Kifizetések (beleértve a kifizetési költségeket):					I. A biztosítási alapok áthozatala a múlt évről:				
1. Tűzbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	9134163	90			1. Díjtartalek, levonva a viszontbiztosítók részét	10836152	12		
2. Szállítmánybiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	1189362	01	10314425	91	2. Tőkésített nyereségtartalék	2625000			
II. Üzleti kiadások (levonva a viszontbiztosítók térítvényeit):					3. Értékpapírok árfolyammozgásának tartaléka	8064754	31		
1. Szervezési költségek (a folyó számlán teljesen fedezett)	2532359	02			4. Készen tartott tartalék	80000		21405936	43
2. Jutalékok	1809019	78			II. Független károk tartaléka a múlt évről (levonva a viszontbiztosítók részét):				
3. Folyó igazgatási költségek	1504180	51	5845559	11	1. Tűzbiztosítás	1845375	55		
4. Adók és illetékek					2. Szállítmánybiztosítás	465195	34	2310570	89
III. Leírások és egyéb kiadások:					III. Díjbevételek (levonva a törlesztéseket):				
1. Leírások:					1. Tűzbiztosítás	kor. 25 505 836 14			
a) Szervezési költségek (leírva)					le: viszontbiztosítás	9 306 044 45	16109 150	69	
b) Leírás (leírva)					2. Szállítmánybiztosítás	3 916 241 42	1676243	96	17875594
c) Készen tartott tartalék	1733	38			le: viszontbiztosítás	2 239 599 51			
2. Könyveszeri árfolyammozgás értékpapírokra	247883	32			IV. A tőkésített nyereség tartaléka:				
3. a) Járulékok és kezelési költs. a hivatali ellát. pénzára rész.	452402	70			1. Kölcsön- és lezárási kamatok, valamint hitelintézetek	331950	35		
b) Átvétel a B) mérlegre	2000000		2702019	40	2. Jelzálogkölcsönök kamatai	55241	08		
IV. Tartalék független károkat:					3. Értékpapírok kamatai	647426	46		
1. Tűzbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	1461667	81			4. Ingatlanok tiszta hozadéka	109027	18	114946	07
2. Szállítmánybiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	586628	05	1822295	88	V. Egyéb bevételek:				
V. A biztosítási alapok állása a számadási év végén:					1. Készen tartott tartalék	1697456	61		
1. Díjtartalek:					a) Tűzbiztosítás	31842	25		
a) Tűzbiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	11538632	29			b) Szállítmánybiztosítás	1749298	89		
b) Szállítmánybiztosítás, levonva a viszontbiztosítók részét	181805	61			2. Más kezelési bevételek	110777	11		
2. Tőkésített nyereségtartalék	11730437	90			3. Értékpapírok után folyósított árfolyamnyereség	7304	62		
3. Az értékpapírok árfolyammozgásának tartaléka	2625000				4. Árfolyamnyereség idegen váltók és pénzügyek után	32600	25	1879880	87
4. Készen tartott tartalék	7816570	99			Összesen	44615597	91		
VI. Évi üzleti nyereség	60000		22242308	89					
Összesen			1689988	74					
			44615597	91					

* Belevonva a betöréssel elleni és a tűkörvégbiztosítást.

* Belevonva a betöréssel elleni és a tűkörvégbiztosítást.

Nyereség- és veszteség-számla a B) mérleghez. Életbiztosítási ág (1906).

	kor.	fl.	kor.	fl.		kor.	fl.	kor.	fl.
I. Eredőleges biztosítások és járadékok fizetése:					I. A biztosítási alapok áthozatala a múlt évről:				
1. Halálesre szóló és vegyes biztosítások, levonva a viszontbiztosítók részét	12804453	46			1. Díjtartalek (levonva a viszontbiztosítók részét)	109444878	60		
2. Elélesi esetre szóló biztosítások, levonva a viszontbiztosítók részét	965303	67			2. Tőkésített nyereség-tartalék	9630084	38		
3. Járadékfizetések, levonva a viszontbiztosítók részét	1056546	72	14826308	85	3. Értékpapírok árfolyammozgásának tartaléka és kiegészítő tartalék	11142121	42		
II. Fizetések visszavásárlásról kifizetésért, levonva a viszontbiztosítók részét					5. Ingatlanok tartaléka	911110	50		
1. Szervezési költségek					6. Külön tartalek a kamatbevételek esetleges hanyatlásának fedezésére	1471110	50		
2. Szervezési költségek (a folyó számlán teljesen törlesztve)	2461635	58			7. Készen tartott tartalék	80000			
3. Folyó igazgatási költségek	2061833	20			8. A biztosítottak osztalékai	4069460	60	229375496	
4. Behajlati jutalékok	674537	92			II. Független károk tartaléka a múlt évről (levonva a viszontbiztosítók részét):				
5. Orvosi költségek	302266	84			1. Halálesre szóló és vegyes biztosítások kor. 34 404 938 14	32454074	05		
6. Adók és illetékek	781764	57	6282068	11	2. Elélesi biztosítások	1 556 234 57			
V. Leírások és egyéb kiadások:					3. Halálesre szóló és vegyes biztosítások tási díjat	1544420	27		
1. Leírások:					4. Járadékfizetések	2 901 575 93			
a) Szervezési költségek (leírva)					5. Ingatlanok tiszta hozadéka	30 757 50			
b) Szervezési jutalékok (leírva)	1910	70			IV. A tőkésített nyereség tartaléka:				
c) Leírás (leírva)	1945287	70	1947198	40	1. Kölcsön- és lezárási kamatok, valamint a hitelintézeteknél és takarékpénztáraknál levő betétek kamatai	28442	76		
d) Behajlatlan követelések					2. Készletekre adott kölcsönök kamatai	1166177	40		
VI. Független károk tartaléka:					3. Értékpapírok kamatai	831833	46		
1. Halálesre szóló és vegyes biztosítások, levonva a viszontbiztosítók részét	1683790	20			4. Értékpapírok kamatai	6841323	71		
2. Elélesi biztosítások, levonva a viszontbiztosítók részét	119428	78			5. Ingatlanok tiszta hozadéka	955057	76	9502798	09
3. Járadékfizetések	18539	93	1818758	93	V. Egyéb bevételek:				
VII. A biztosítási alapok állása a számadási év végén:					1. Készen tartott tartalék	694702	63		
1. Díjtartalek					2. Egyéb kezelési bevételek	48006	42		
a) Haláles, szóló és vegy. bizt. lev. a viszontbizt. részét	kor. 104 720 570 30				3. Értékpapírok után folyósított árfolyamnyereség	387961	33		
b) Elélesi biztosítások, lev. a viszontbizt. részét	12 679 842 20				4. Árfolyamnyereség idegen pénzügyek és váltók után	11000	76		
c) Járadékfizetések	14 546 340 11				5. Áthozat az (A) mérlegről	2000000		3141731	14
2. Díjtartalek					Összesen			220871810	86
a) Haláles, szóló és vegy. bizt. lev. a viszontbizt. részét	kor. 10 358 291 45								
b) Elélesi biztosítások, levonva a viszontbiztosítók részét	482 019 34								
c) Járadékfizetések, lev. a viszontbiztosítók részét	47 085 65								
3. Tőkésített nyereségtartalék	2625000								
4. Értékpapírok árfolyammozgásának tartaléka	9198333	72							
5. Ingatlanok tartaléka	911110	50							
6. Tartalék a kamatbevételek esetleges hanyatlásának kiegyenlítésére	1471110	50							
7. Készen tartott tartalék	80000								
8. A biztosítottak osztalékai	38 29984	47	250345188	24					
VIII. Évi üzleti nyereség			2361088	61					
Összesen			280571810	86					

VAGYON.

A Triesti általános biztosító-társulat (Assicurazioni Generali) vagyonállása 1906 december 31-én.

TEHER

A tétel neve	A	B	Összesen	A tétel neve	A	B	Összesen
korona fl.	korona fl.	korona fl.	korona fl.	korona fl.	korona fl.	korona fl.	korona fl.
1. A részvényesek adószámláján a tőke be nem fizetett részéről	3675000	3675000	7350000	1. Alapítók	5250000	5250000	10500000
2. Készpénz-készlet az intézet igazgatóságai és fiókjaiban	117004661	12147439	1291521	2. Tőkésített nyereségtartalék	2625000	2625000	5250000
3. Rendelkezésre álló pénzeszközök és takarékpénztáraknál	855090642	1308467	856399109	3. A) Tartalék az értékpapírok árfolyammozgásának fedezésére	781857099	54670955	1324408054
4. Ingatlanok	2176000	1432000	3608000	b) Kiegészítő tart. értékpap. árfolyammozgásának fedezésére	372952417	372952417	745904834
5. A) Állami- és más értékpapírok	1432000	1432000	2864000	4. Ingatlanok tartaléka	911110	911110	1822220
b) Magánadományok				5. Tartalék a kamatbevételek esetleges hanyatlásának kiegyenlítésére	147111050	147111050	294222050
c) Épít. levő épület Rómában (Piazza Venezia) K 4 606 767 96				6. Tartalék a kamatbevételek esetleges hanyatlásának kiegyenlítésére	172043790	172043790	344087580
6. Állami- és más értékpapírok	2113796120	17874309108	19988104228	7. Díjtartalek	22194675761	22194675761	44389351522
a) Állami- és más értékpapírok	1032824	1387192	2419916	b) Díjtartalek a B mérleghez	1078739644	1078739644	2157479288
b) Folyó kamatok	364368	364368	728736	8. Tartalék független károk fedezésére	182222056	182222056	364444112
c) Váltók a társaságban	66418184	66418184	132836368	a) A mérleghez	181875893	181875893	363751786
7. Jelzálogkölcsönök	130163676	213238958	343402634	b) A mérleghez	32908447	32908447	658136233
8. Kölcsönök saját életbiztosítási kötvényekre	22240380	22240380	44480760	11. Egyenlítő a viszontbiztosítók számláján	150071733	31892868	181900601
9. Maradvány a viszontbiztosítók számláján	70407498	70407498	140814996	12. az intézet Római székén	3758705	3758705	7517410
10. az intézet Római székén	209157233	146186971	355344204	13. Egyenlítő a B mérleg folyó számláján	37255157	37255157	74510314
11. az A mérleg folyó számláján	350255157	350255157	700510314	14. Elélesi kifizetések eszmék	246976146	246976146	493952292
12. Adósság különbözet eszmék alatt	60123503	60123503	120247006	15. Elélesi kifizetések eszmék	1433955642	1433955642	2867911284
13. Letételt késség és biztosítók garantált	1433955642	3028916509	4462872151	16. a) Nyereség-áthozat a múlt évről (A mérleg) kor. 15 322 90	170631170	226108861	396740031
14. B) Nyereség a társaság összes hivatalában, eszmék				b) Nyereség az évi üzletről	1 689 988 74		339638758
15. Elélezett jutalékok és szorvosati költségek				a) Jövő években lejáratuló A mérlegből díjtartalek	kor. 105 743 787 95	kor. 105 743 787 95	211487576
16. 1906 december 31. a jövő évre érvényben maradó A mérlegből díjtartalek értéke:	kor. 103 743 787 95	kor. 103 743 787 95	207497576				

A cs. kir. szab. Assicurazioni Generali központi igazgatósága Triestben: Besso M., Dr. Bozza Camillo, Costi János J. H. De Zara József, Fano Jakab, Dr. Levi J. gróf Papadopoli Miklós, Romanini-Jacur Manó, villabellai Vivante Fortunato. A vezérigazgató: terralbai Richetti Ödön.

Teljes mérleggel a társulat mindenkinél, a ki e szövegből hozzá fordul, a legnagyobb készséggel szolgál. Az intézet elfogad: élet-, tűz-, szállítvány-, üveg-, és betöréssel elleni biztosításokat. Követik továbbá: jégbiztosításokat a Magyar jég- és viszontbiztosító r. t., valamint baleset elleni biztosításokat az Első o. általános baleset elleni biztosító társaság számára.

Magyarországi vezérigazgató: STEINHARDT, POOR. Az intézet hivatalos helyisége Budapest, Dorottya-utca 10. sz. a. az intézet saját házában.

12148

